

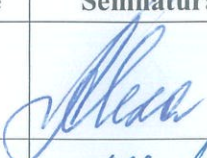
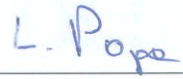
APROBAT:

Victoria BELOUS
Ministra Finanțelor
L.Ș. 21 august 2025

PROGRAMUL DE INSTRUIRE ȘI CERTIFICARE ÎN DOMENIUL AUDITULUI INTERN ÎN SECTORUL PUBLIC

Chișinău 2025

Coordonat	Nume/ Prenume	Semnătura	Data
Secretară de stat, Președintă a Consiliului controlului financiar public intern	Corina ALEXA		13.08.2025
Secretară de stat, Președintă a Comisiei de certificare în domeniul auditului intern în sectorul public	Maia SAVVA		13.08.25
Șefă a Centrului de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe” (I.P. CTIF)	Natalia NOGAI		08.08.2025
Șefă a Direcției politici în domeniul controlului financiar public intern	Ludmila POPA		08.08.25

Cuprins

Introducere.....	2
PROGRAM DE SPECIALIZARE „ <i>Audit intern – nivelul de bază</i> ”	3
PROGRAM DE SPECIALIZARE „ <i>Audit intern – nivelul intermediar</i> ”	16
PROGRAM DE SPECIALIZARE „ <i>Audit intern – nivelul avansat</i> ”	29
Dezvoltarea profesională continuă	43

Introducere

Educația este un proces de facilitare a învățării sau dobândire de competențe necesare: cunoștințe, abilități, valori, convingeri și obiceiuri. Printre metodele educaționale distingem predarea, instruirea, povestirea, discuția și cercetarea dirijată. Educația, prin instruire presupune dobândirea de cunoștințe teoretice, abilități practice și atitudini adecvate și relevante. Astfel, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, în colaborare cu I.P. „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe” (în continuare, I.P. „CTIF”), a elaborat Programul de instruire și certificare în domeniul auditului intern în sectorul public (în continuare, Program), realizat în conformitate cu Metodologia privind elaborarea și aprobarea programelor de formare profesională continuă, aprobată de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.¹

Programul se fundamentează pe necesitatea consolidării competențelor profesionale ale auditorilor interni din sectorul public, ca parte integrantă a dezvoltării sistemului de audit intern în sectorul public și alinierea acestuia la standardele internaționale și cerințele europene. Unul dintre reperele esențiale care au stat la baza dezvoltării mecanismului național de certificare, este Principiul 27 de organizare a administrației publice, conform SIGMA – care prevede că sistemul de audit intern în sectorul public trebuie să fie sprijinit de un cadru clar de reglementare, mecanisme de coordonare instituțională și un sistem sustenabil de certificare, formare profesională și dezvoltare continuă a auditorilor interni.²

Programul are la bază Cadrul internațional al competențelor pentru profesioniștii în audit intern, elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA)³, care definește standardele de referință pentru formarea și evaluarea competențelor profesionale ale auditorilor interni la nivel internațional și oferă cunoștințele și abilitățile necesare pentru a naviga într-o carieră de succes în acest domeniu.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 556/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public, Programul este structurat pe trei niveluri de competență profesională:

- 1) **nivelul de bază**, care satisface necesarul de competență profesională pentru funcția de „auditor intern”;
- 2) **nivelul intermediar**, care satisface necesarul de competență profesională pentru funcția de „auditor intern superior”;
- 3) **nivelul avansat**, care satisface necesarul de competență profesională pentru funcția de „auditor intern principal” și personalul cu „funcții de conducere a activității de audit intern”.⁴

Prezentul Program constituie un pas important în direcția profesionalizării funcției de audit intern, asigurând dezvoltarea continuă a competențelor și calității activității aliniate la standardele și bunele practici internaționale, în sprijinul unei administrații publice responsabile, eficiente și transparente.

Programul este avizat de Comisia de certificare în domeniul auditului intern în sectorul public și Consiliul controlului financiar public intern.

¹ Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 785/2024 cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de formare profesională a adulților în cadrul învățării pe tot parcursul vieții.

² OECD (2023), *The Principles of Public Administration*, OECD Publishing, Paris, https://www.sigmaweb.org/en/publications/the-principles-of-public-administration_7f5ec453-en.html

³ The IIA's Internal Audit Competency Framework <https://www.theia.org/en/content/guidance/mandatory/standards/ia-competency-framework/>

⁴ Hotărârea Guvernului nr. 556/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public, link: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148434&lang=ro#

PROGRAM DE SPECIALIZARE

„Audit intern – nivelul de bază”

Domeniul general de studiu: 041. *Business și administrare*

Domeniul de formare profesională: 0413. *Management și administrație*

Nivel CNC: 6 (*corespunzător unui nivel de studii universitare*)

Numărul total de ore: 62

Baza admiterii: nivel 6 ISCED (*diplomă de studii superioare de licență*)

Limba de instruire: română

Forma de organizare: cu frecvență la zi/la distanță

1. Descrierea Programului

1.1. Concepția formării

În vederea implementării cu succes a reformelor necesare pentru asigurarea continuității parcursului european al Republicii Moldova, dezvoltarea resurselor umane din sectorul public, prin crearea unui corp al angajaților responsabil și profesionist, trebuie privită ca o necesitate și ca un element de susținere și amplificare a eficienței și transparenței instituționale.

În acest sens, un sistem modern de instruire se impune ca o necesitate vitală pentru orice instituție, în scopul dezvoltării și menținerii standardelor înalt profesionale ale conduitei și performanței cadrelor sale. Experiența țărilor europene, cu democrații dezvoltate, demonstrează că un program eficient de dezvoltare profesională a resurselor umane din cadrul entităților publice contribuie la crearea unui stat de angajați cu capacități înalte și motivare puternică privind realizarea productivă a funcțiilor statului. Acesta duce la sporirea eficienței în activitatea cotidiană, ceea ce înseamnă și consolidarea valorii resurselor umane din cadrul sectorului public.

Odată cu creșterea atât a cererii instituționale de instruire a angajaților, cât și a cererii individuale a apărut necesitatea oferirii instruirilor profesionale continue în diferite domenii, inclusiv în domeniul auditului intern.

Entitățile publice sunt în permanentă confruntare cu îmbunătățirea performanțelor lor într-un mediu care să le aducă toate garanțiile. Această îmbunătățire este din ce în ce mai căutată prin intermediul unei descentralizări a luării deciziei, pentru a se asigura relevanța și implementarea rapidă. În aceste condiții managerul își va pune în mod normal întrebări privind bunul control asupra funcționării entității, exercitat de către el însuși și de către colaboratorii săi. Funcția de audit intern oferă, din acest punct de vedere, siguranța rezonabilă că, operațiunile desfășurate, deciziile luate sunt sub control și că în acest fel contribuie la realizarea obiectivelor entității. În caz contrar, funcția de audit trebuie să ofere recomandări pentru a remedia situația.

Astfel, în centrul responsabilităților, preocupărilor și activităților managerilor tind să se instaleze, din ce în ce mai mult, gestiunea riscului și controlul intern, pe fondul atât al complexității crescânde a sarcinilor și misiunilor entităților publice, al promovării pe scară largă a principiului managerial al delegării de autoritate, cât și pe fondul extinderii domeniului normativ.

În acest context, devine indispensabilă pregătirea și perfecționarea profesională continuă a specialiștilor care activează în domeniul auditului intern, în vederea implementării cu succes a reformelor și aplicarea corectă a legislației în domeniul, prin organizarea adecvată a procesului de evaluare complexă a activității unei entități publice în scopul asigurării respectării în administrare a principiului de 3 „E”: economie, eficiență și eficacitate.

Din acest considerent, Ministerul Finanțelor în colaborare cu Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. CTIF a elaborat **Programul de specializare în domeniul auditului intern – nivel de bază** (*în continuare, Program de specializare*), care este destinat să satisfacă necesarul de competență profesională pentru deținerea funcției de „auditor intern”.

1.2. Scopul, obiectivele Programului de specializare

Prezentul Program de specializare are ca scop dezvoltarea competențelor profesionale necesare dobândirii calității de „auditor intern certificat”. Acesta constituie prima etapă în procesul de calificare profesională în domeniul auditului intern în sectorul public. Dobândirea calității de auditor intern certificat se realizează prin parcurgerea ulterioară a Programelor de specializare pentru nivelul intermediar și avansat, precum și prin dezvoltare profesională continuă, în condițiile prevederilor cadrului normativ.

Programul stabilește criteriile de eligibilitate, setul minim de module și subiectele de instruire pe care o persoană trebuie să le asimileze, durata instruirii, precum și cadrul de competențe profesionale necesare pentru exercitarea atribuțiilor în domeniul auditului intern în sectorul public în funcția de „auditor intern”.

Programul include competențele tehnice și profesionale bazate pe cadrul de competențe fundamentale ale auditorilor interni, în conformitate cu prevederile Standardelor naționale de audit intern (*în continuare, SNAI*) și altor acte normative de reglementare a activității de audit intern în sectorul public în funcția de „auditor intern”. Finalitățile Programului de specializare oferă participanților:

- formarea profesională teoretică și practică structurată, focusată pe elementele-cheie ale auditului intern în sectorul public;
- dezvoltarea abilităților și competențelor profesionale în realizarea atribuțiilor și responsabilităților, în baza reglementărilor din domeniul de activitate;
- evaluarea sistemului de control intern în cadrul entității publice, cu oferirea asigurării rezonabile managementului privind funcționalitatea acestuia.

Programul de specializare pentru nivel de bază, reflectă subiecte care vor contribui la diversificarea și aprofundarea cunoștințelor de specialitate, cunoașterea standardelor naționale și internaționale în domeniu, precum și consolidarea deprinderilor de aplicare strictă și uniformă a legislației în vigoare.

1.3. Destinație

Programul de specializare pentru nivelul de bază este destinat persoanelor care dețin funcția de „auditor intern” în cadrul unei entități publice și, pe parcursul a doi ani de la data angajării, au obligația să participe la nivelul de bază al Programului de specializare în scopul satisfacerii necesarului de competență profesională pentru funcția deținută. Potențialii participanți sunt admiși pentru participare la Programul de specializare de către Comisia de certificare în domeniul auditului intern în sectorul public, în baza criteriilor de eligibilitate stabilite în program.

1.4. Condiții de acces

Programul de specializare se realizează pe niveluri de calificare, în conformitate cu Cadrul Național al Calificărilor (*în continuare, CNC*).

Potențialii participanți, vor fi înscriși în Programul de specializare, în baza cererii de înmatriculare, depuse prin intermediul platformei: <https://certificare-ai.mf.gov.md>

Participarea la Programul de specializare este condiționată de corespunderea candidatului criteriilor de eligibilitate stabilite, care se referă la:

- a) formarea profesională;
- b) experiența profesională.

Criteriile de eligibilitate pentru înmatricularea la Programul de specializare - nivel de bază sunt prezentate în Tabelul nr. 1.

Tabelul 1: Criterii de eligibilitate pentru participare la Programul de specializare - nivel de bază

Funcția (publică)	Formarea profesională	Experiență profesională
Auditor intern	Diplomă de licență în economie, drept, administrare, tehnologii informaționale sau în domeniul specific sectorului de activitate al entității publice	---

Participanții la Programul de specializare vor dispune de condiții egale de acces la formare profesională, fără discriminări pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă.

1.5. Acte normative în domeniul de formare

Programul de specializare include competențe tehnice și profesionale bazate pe cadrul de competențe fundamentale ale specialiștilor în domeniul finanțelor publice, în conformitate cu actele normative din domeniul vizat.

Programul de specializare este organizat în conformitate cu următoarele acte normative și documente interne:

- a) Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152/2014;
- b) Legea nr. 229/2010 privind control financiar public intern;
- c) Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice;
- d) Legea nr. 315/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”;
- e) Hotărârea Guvernului nr. 71/2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030;
- f) Hotărârea Guvernului nr. 165/2024 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2024-2027;
- g) Hotărârea Guvernului nr. 222/2024 cu privire la aprobarea Regulamentului privind educația adulților;
- h) Hotărârea Guvernului nr. 556/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public;
- i) Hotărârea Guvernului nr.125/2018 cu privire la Instituția publică „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”;
- j) Ordinul Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr. 11/2021 cu privire la aprobarea Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova;
- k) Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 785/2024 cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de educație a adulților în cadrul învățării pe tot parcursul vieții;

- l) Ordinul I.P. „CTIF” nr. 497-G din 31.12.2020 cu privire la aprobarea Regulamentului intern al Instituției Publice „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”;
- m) Procedura de proces PP- 16 „Procesul de dezvoltare continuă a capacităților profesionale ale personalului care activează în domeniile finanțe publice, achiziții publice, fiscal, vamal” a I.P. „CTIF”.

2. Finalități de studii

Rezultatele învățării vor forma cunoștințe, aptitudini, competențe profesionale de bază și specifice necesare specialiștilor care vor activa în funcția de „auditului intern”. Participanții vor demonstra nivelul de cunoștințe, aptitudini, competențe profesionale acumulate, prin susținerea examenului de evaluare a cunoștințelor.

2.1. Cunoștințe

Participantul va cunoaște:

- a) noțiuni specifice domeniului de audit intern;
- b) prevederile cadrului normativ în vigoare aferent auditului intern;
- c) specificul aplicării Standardelor naționale de audit intern în sectorul public;
- d) asigurarea independenței organizaționale și obiectivității în activitatea de audit intern;
- e) modul de organizare și desfășurare a misiunilor de audit intern;
- f) generalități privind specificul sectorului public;
- g) particularitățile procesului de management al riscurilor, control și guvernanta în cadrul entităților publice.

2.2. Aptitudini

Participantul va fi capabil:

- a) să utilizeze termenii specifici în activitatea profesională;
- b) să identifice și să prioritizeze riscurile în cadrul entității;
- c) să respecte etapele specifice planificării anuale a activității de audit intern;
- d) să cunoască componentele și rolul standardelor naționale de control intern;
- e) să aplice metode eficiente privind managementul riscurilor.

2.3. Responsabilitate și autonomie

Participantul va demonstra:

- a) competențe individuale necesare activității de planificare a activității de audit intern în cadrul entității;
- b) competențe necesare privind derularea misiunilor de audit intern;
- c) conștiință etică profesională;
- d) obiectivitate și integritate.

2.4. Competențele profesionale generale

Competențele profesionale generale se referă la:

- a) utilizarea adecvată a limbajului profesional în comunicarea specifică domeniului de audit intern;
- b) cunoașterea reglementărilor și actelor normative în vigoare specifice domeniului de audit intern;

- c) demonstrarea abilităților cognitive (cunoaștere, înțelegere, aplicare, analiză, sinteză) în domeniul de audit intern;
- d) cunoașterea principiilor și responsabilităților aplicate în domeniul de audit intern;
- e) cunoașterea procesului de planificare, desfășurare și raportare a activității de audit intern;
- f) manifestarea abilităților de planificare eficientă a resurselor pentru misiuni de audit intern.

2.5. Competențe profesionale specifice

Competențele profesionale specifice prezentate mai jos sunt organizate pe domenii cheie, în conformitate cu cadrul de competențe pentru auditorii interni – nivelul de bază. Ele reflectă cunoștințele, abilitățile și atitudinile necesare pentru exercitarea eficientă și etică a funcției de auditor intern în sectorul public, în acord cu standardele naționale și bunele practici.

Competență de bază	Domeniu de competențe	Nivelul de competență – nivel de bază –
Competențe în domeniul auditului intern Competențe necesare pentru a demonstra autoritatea, credibilitatea și conduita etică, toate acestea fiind esențiale pentru o activitate de audit intern care oferă valoare adăugată	Misiunea auditului intern	Cunoaște scopul, autoritatea și responsabilitatea activității de audit intern; face diferența dintre misiunile de asigurare și cele de consiliere
	Carta de audit intern	Cunoaște scopul Cartei de audit intern; identifică elementele necesare ale acesteia, în conformitate cu SNAI
	Planificarea misiunii de audit intern:	Descrie rolurile și activitățile principale în stabilirea obiectivelor, a criteriilor de evaluare, și a ariei de aplicabilitate a misiunii de audit intern
	• Obiectivele și aria de aplicabilitate	
	• Evaluarea riscurilor	Cunoaște scopul efectuării evaluării riscurilor în cadrul etapei de planificare a misiunii de audit intern, precum și pașii de urmat
	• Planul și programul misiunii de audit	Cunoaște scopul planului și programului misiunii de audit și componentele acestora
	• Resursele	Descrie factorii care influențează etapa de planificare a misiunii de audit intern, în ceea ce privește planificarea personalului și a resurselor
	Lucrul în teren: • Colectarea informațiilor	Descrie scopul chestionarelor preliminare, a listelor de verificare, a chestionarelor de control intern din cadrul misiunii de audit intern
	• Eșantionarea	Descrie diferitele abordări ale eșantionării, inclusiv avantajele și dezavantajele fiecăreia
	• Instrumente și tehnici de audit asistate de calculator	Cunoaște scopul, avantajele și dezavantajele utilizării instrumentelor și tehnicilor de audit asistate de calculator
	• Analitica datelor / informațiilor	Cunoaște analitica datelor, procesul de analitică a datelor și aplicarea metodelor de analitică a datelor în audit intern
	• Probele de audit	Identifică sursele potențiale de colectare a probelor de audit
	• Documentarea proceselor	Cunoaște scopul, avantajele și dezavantajele diferitelor tehnici de documentare a proceselor
	• Revizuirea analitică	Cunoaște scopul, avantajele și dezavantajele diferitelor tehnici de revizuire analitică
	• Documentarea	Cunoaște cerințele de documentare și îndosariere
	Rezultatele misiunii de audit intern: • Calitatea comunicării	Descrie elementele unei comunicări calitative a rezultatelor misiunii de audit intern

	• Constatări / concluzii	Identifică elementele unor constatări / concluzii corespunzătoare din cadrul misiunii de audit intern
	• Recomandări	Determină scopul oferirii recomandărilor
	• Raportare	Cunoaște procesul de comunicare și raportare a rezultatelor misiunii de audit intern, inclusiv raportarea intermediară, ședința de închidere, obținerea reacției din partea conducerii, procesul de aprobare a raportului și diseminarea acestuia
	• Riscul rezidual și apetitul pentru risc	Cunoaște responsabilitatea auditului intern pentru identificarea și evaluarea riscului rezidual și procesul de comunicare a acceptării riscului de către management
	• Planul de acțiuni privind implementarea recomandărilor	Describe rezultatele misiunii de audit intern; cunoaște scopul unui plan de acțiuni privind implementarea recomandărilor de audit
	• Monitorizarea rezultatelor	Distinge instrumentele de monitorizare și urmărire a implementării recomandărilor de audit
	Programul de asigurare și îmbunătățire a calității	Cunoaște cerințele unui program de asigurare și îmbunătățire a calității Identifică corespunzător, momentele de conformitate față de momentele de neconformitate cu SNAI
Competențe în domeniul guvernării și riscului Competențe necesare pentru planificarea și realizarea misiunilor de audit intern în conformitate cu SNAI	Managementul organizațional	Describe conceptul guvernancei în sectorul public
	Abordarea riscului de fraudă	Identifică tipurile de fraudă, riscul de fraudă și indiciile de fraudă
	Managementul riscurilor	Describe conceptul fundamental privind riscul și managementul riscurilor; descrie cadrul și aria de aplicabilitate a managementului riscurilor
	Controlul intern managerial	Cunoaște componentele controlului intern managerial și tipurile activităților de control
Competențe în domeniul operațional Competențele necesare pentru identificarea și abordarea riscurilor specifice tipului de activitate și mediului în care entitatea își desfășoară activitatea	Procese de suport	Identifică nivelul de implicare în ceea ce privește riscurile și activitățile de control în cadrul proceselor de suport (managementul finanțelor publice, planificarea și executarea bugetului, achiziții publice, salarizare, etc.)
	Tehnologii informaționale (TI):	Describe conceptele de bază ale TI și analiticii datelor
	• Analitica datelor	
	• Securitate și confidențialitate	Describe diverse riscuri asociate TI, securității informațiilor și confidențialității datelor
	• Cadrul de control al TI	Identifică scopul și aplicațiile cadrului de control al TI și a controalelor TI de bază
Competențe în domeniul managementului, leadership și comunicare Competențele necesare pentru a oferi o direcție strategică, a comunica eficient, a menține relații și a gestiona personalul și procesele activității de audit intern	Contabilitate și finanțe	Cunoaște conceptele de contabilitate bugetară și corporativă și principiile fundamentale ale acesteia
	Independența organizațională a auditului intern	Describe importanța independenței organizaționale a activității de audit intern; identifică elementele care ar putea afecta independența
	Obiectivitatea individuală a auditului intern	Describe importanța obiectivității auditorului intern; identifică factorii care pot afecta sau par să afecteze obiectivitatea
	Comportamentul etic	Cunoaște importanța Codului etic al auditorului intern; aplică principiile și regulile de conduită în activitatea de audit intern

	Conștiinciozitatea profesională	Demonstrează conștiinciozitate profesională și explică însemnătatea acesteia
	Dezvoltarea profesională	Recunoaște și deține cunoștințele, abilitățile și competențele necesare pentru a îndeplini sarcinile individuale în activitatea de audit intern; crește nivelul de competență prin dezvoltare profesională continuă
	Planificarea strategică și gestiunea activității de audit intern	Recunoaște importanța alinierii planului strategic al activității de audit intern la planul strategic al entității
		Face diferență dintre rolurile personalului subdiviziunii de audit intern, inclusiv diferența dintre conducătorul subdiviziunii de audit intern și supervisorul misiunii de audit intern
		Identifică activitățile cheie din cadrul supervizării misiunilor de audit intern
	Managementul și planificarea strategică organizațională:	Cunoaște nivelul de implicare în cadrul procesului de management al riscurilor și control din partea diferitor actori; Descrie procesul de planificare strategică din cadrul entității
	• Structură	
	• Indicatori de performanță	Descrie tipurile și caracteristicile indicatorilor de performanță
	• Comportament organizațional	Explică cultura organizațională și tehnicile unui management al performanțelor
	• Leadership	Descrie cât de eficace conducerea gestionează și construiește angajamentul organizațional
	Planul activității de audit intern și coordonarea eforturilor de asigurare	Cunoaște sursele potențialelor misiuni de audit intern, inclusiv bazându-se pe tendințe organizaționale și potențiale riscuri
		Descrie coordonarea activității de audit intern cu auditul extern, organele de control și reglementare, alte funcții de asigurare internă, precum și încrederea potențială în alte surse de asigurare
	Comunicare:	Recunoaște valoarea suportului și importanța menținerii relațiilor cu părțile interesate
	• Suport • Relații • Raportare • Abilități soft • Inovație	Cunoaște cerințele comunicării între auditorii interni și părțile interesate, inclusiv indicatorii cheie de performanță
		Recunoaște importanța abilităților de comunicare scrisă și verbală, inclusiv alte abilități, precum gestionarea conflictelor, influența și convingerea

3. Relevanța Programului pentru piața forței de muncă

Auditul intern are o relevanță considerabilă pentru piața forței de muncă, atât în ceea ce privește cerințele entităților din sectorul public, cât și impactul asupra carierelor profesioniștilor din domeniu.

Entitățile publice, indiferent de domeniu de activitate, sunt supuse unor reglementări tot mai stricte și cerințe de transparență financiară și operațională. Auditul intern este esențial pentru a garanta respectarea acestor reglementări și pentru a proteja entitățile publice de riscuri legale și financiare. Acest lucru face ca profesioniștii din domeniul auditului intern să fie foarte căutați pe piața forței de muncă.

Pe măsură ce entitățile publice devin mai complexe și mai expuse la riscuri externe și interne (precum fraudele, erorile operaționale sau neregulile financiare), auditul intern joacă un rol esențial în identificarea și gestionarea acestor riscuri. Specialiștii în audit intern ajută entitățile să dezvolte controale și politici pentru a minimiza riscurile.

Auditul intern nu se concentrează doar pe conformitate, ci și pe îmbunătățirea eficienței și eficacității proceselor interne. Acesta poate contribui la identificarea unor posibile economii de costuri, îmbunătățirea performanței și eliminarea ineficiențelor. Într-o lume în continuă schimbare și cu presiuni de performanță crescută, rolul auditorilor interni este tot mai important.

Programul de specializare răspunde necesității de formare profesională a persoanelor care efectuează activitatea de audit intern în sectorul public. Parcurgerea Programului de specializare va asigura participanților realizarea a două funcții importante: utilitatea și motivarea. Pe de o parte, programul va contribui la dezvoltarea cunoștințelor, deprinderilor, aptitudinilor specialiștilor, ce se va reflecta în realizarea performanță a atribuțiilor de serviciu. Pe de altă parte, instruirea conferă sentimentul de încredere în competențele proprii și determină creșterea satisfacției în muncă.

Programul de specializare va avea impact pozitiv asupra consolidării funcției de „auditor intern”, va asigura creșterea și profesionalizarea resurselor umane în domeniul respectiv, va completa locurile vacante în entitățile publice și asigură funcționalitatea lor prin specialiști competenți. Aceasta va contribui la ridicarea nivelului de profesionalism, sporirea eficienței activității entităților publice și oferirea unor servicii mai calitative, sporirea nivelului de conștientizare de către auditorii interni a necesității unui comportament etic și integru.

4. Oportunități de angajare a beneficiarilor

Participanții Programului se pot angaja în funcție de „auditor intern” în cadrul entităților publice.

5. Condiții de realizare a Programului

Ținând cont de faptul că ne dezvoltăm într-o societate în continuă schimbare, în care procesul de instruire devine tot mai complex, eforturile urmează a fi îndreptat spre implementarea celor mai moderne tehnici și metode de instruire, armonizate cu cele mai bune practici în domeniul instruirii.

5.1. Mijloace de formare

Instruirea aferentă acestui Program de specializare se organizează și se desfășoară de către Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. „CTIF”. Acesta dispune de toate mijloacele necesare pentru învățare, printre care sunt: săli de curs, mijloace/echipamente IT, proiectoare multimedia, materiale de curs, conexiune la internet, etc.

5.2. Metode de formare

Programul de specializare prezintă un set de module și ordinea pentru fiecare modul, perioada minimă de instruire teoretică și competențele principale la care se referă fiecare modul.

Principiile de bază ale Programului de specializare sunt următoarele:

- 1) *auto-instruire*, în cazurile relevante și optime, repetare;
- 2) *interacțiune între formatori și participanți*, orientare către participanți;
- 3) *pregătire și temă pentru acasă* sau la birou, în cazurile relevante și optime;
- 4) *modulele teoretice*, prezentate cu *exemple practice* și / sau studii de caz, ateliere de lucru în care teoria este îmbinată cu exerciții practice.

În baza acestor principii, se disting următoarele metode de instruire, aplicate în clasă sau online:

- prezentarea/mini prelegerea/ prelegerea interactivă (cu exemple practice, cu sau fără teme pregătitoare);
- atelier de lucru (cu sesiuni creative, discuții);
- dezbaterea;
- argumentarea și contra argumentarea;
- instruire practică (joc, joc de rol, simulare, exercițiu, evaluare etc.);
- brainstormingul/rezolvarea problemelor;
- studiu de caz.

5.3. Resurse de timp

Calendarul activităților

Nr. ord	Unități de curs (module)	Subiectele	Perioada de studii (zile lucrătoare)	Timp didactic (nr. de ore academice)
1.	Specificul sectorului public. Generalități	Specificul sectorului public. Generalități	2	6
2.	Introducerea în audit intern: misiune, funcții și cadru legal	Misiunea, principiile de bază și definiția auditului intern Legea privind controlul financiar public intern, Standardele Naționale de Audit Intern, Normele de audit intern în sectorul public	2	8
3.	Etica și conștiinciozitatea profesională în activitatea de audit intern	Codul etic al auditorului intern Autoritate și responsabilitate. Carta de audit intern Exercitarea conștiinciozității profesionale. Dezvoltare profesională continuă. Atributele auditorilor interni Inteligență emoțională	3	10
4.	Guvernanță, risc și control. Sistemul de control intern managerial	Control intern managerial Managementul performanțelor și al riscurilor Documentarea proceselor Guvernare și structuri de guvernanță	5	18
5.	Efectuarea misiunii de audit intern	Efectuarea misiunii de audit intern	2	10
6.	Tehnici de audit și analiză a datelor	Tehnici și metode de colectare și analiză a datelor Tehnici de interviu Tehnici de rezolvare a problemelor	3	10
Total			17	62

5.4. Forme și modalități de evaluare

Evaluarea participanților se efectuează la finele instruirii prin test-grilă care conține 100 întrebări de tip deschis, cu variante de răspuns dintre care o singură variantă este cea corectă. Fiecărei întrebări i se atribuie 1 punct. Examenul de evaluare se consideră promovat în cazul acumulării de către participant a unui număr de cel puțin 80 de puncte din totalul de 100 de puncte stabilite pentru testul-grilă.

5.5. Echipa de formare

Echipa de formatori care asigură desfășurarea Programului de specializare întrunesc următoarele cerințe minime de calificare profesională:

- 1) Deținerea diplomei de studii superioare în domenii de formare profesională și, după caz, specializări conexe domeniului de audit intern;
- 2) Experiență profesională de minimum 2 ani în domeniul de formare profesională;
- 3) Cunoștințe aprofundate ale reglementărilor naționale și internaționale în materia de formare profesională;
- 4) După caz, certificare profesională în domeniul auditului intern.

5.6. Spații educaționale

Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. „CTIF” nu dispune de sală de studiu proprie. În cazul desfășurării cursurilor în formatul off_line participanții au acces la sala de instruire a Universității de Studii Politice și Economice „Constantin Stere”, care este contractată în baza contractului de locațiune. Sala de instruire dispune de spațiu pentru realizarea procesului de studii, cu suprafețe ce revin unui beneficiar nu mai puțin de 2,0 m2.

Spațiul de instruire este potrivit pentru desfășurarea activităților didactice în conformitate cu necesitățile curriculare ale programului de studiu și este dotat cu mese de lucru, scaune, calculatoare, proiector, tablă și acces la internet. Acesta asigură respectarea cerințelor privind asigurarea securității muncii și corespunde normelor igienico-sanitare, iar infrastructura inginerescă include instalații necesare de apeduct, canalizare, termoficare, colectare și evacuare a deșeurilor.

6. Planul de învățământ

Nr. ord	Unități de curs (module)	Numărul de ore					Forma de evaluare
		Total	Contact direct	Studiul individual	Contact direct		
					Teoretice	Practice/ Seminare	
1.	Specificul sectorului public. Generalități	18	6	12	4	2	-
2.	Introducerea în audit intern: misiune, funcții și cadru legal	24	8	16	6	2	-
3.	Etica și conștiinciozitatea profesională în activitatea de audit intern	30	10	20	8	2	-
4.	Governanță, risc și control. Sistemul de control intern managerial	54	18	36	12	6	-
5.	Efectuarea misiunii de audit intern	30	10	20	6	4	-

6.	Tehnici de audit și analiză a datelor	30	10	20	8	2	-
Total ore		186	62	124	44	18	Test final

Curriculum-urile urmează a fi elaborate pentru fiecare unitate de curs de către Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. CTIF în colaborare cu echipa de formatori care asigură desfășurarea Programului de specializare, și coordonate cu Ministerul Finanțelor.

7. Bibliografie

- 7.1. Constituția Republicii Moldova nr. 1/1994;
- 7.2. Codul Muncii al republicii Moldova nr. 154/2003;
- 7.3. Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002;
- 7.4. Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern;
- 7.5. Legea nr. 82/2017 integrității;
- 7.6. Legea nr. 229/2010 privind control financiar public intern;
- 7.7. Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public;
- 7.8. Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;
- 7.9. Legea nr. 122/2018 privind avertizorii de integritate;
- 7.10. Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- 7.11. Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- 7.12. Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate;
- 7.13. Legea nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- 7.14. Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
- 7.15. Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice;
- 7.16. Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public;
- 7.17. Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale;
- 7.18. Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice;
- 7.19. Hotărârea Guvernului nr. 595/2017 pentru aprobarea Structurii-tip a Regulamentului privind organizarea și funcționarea ministerului;
- 7.20. Hotărârea Guvernului nr. 557/2019 cu privire la aprobarea Codului etic al auditorului intern și a Cartei de audit intern;
- 7.21. Hotărârea Guvernului nr. 556/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public;
- 7.22. Hotărârea Guvernului nr. 617/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind evaluarea calității activității de audit intern în sectorul public;
- 7.23. Hotărârea Guvernului nr. 201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- 7.24. Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare, nr. 67/10 din 24.12.2015 cu privire la aprobarea Codului de guvernare corporativă;
- 7.25. Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 14/1 din 19-03-2018 cu privire la modificarea și completarea Codului de guvernare corporativă;
- 7.26. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 153/2018 cu privire la aprobarea Standardelor Naționale de Audit Intern;

- 7.27. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 161/2020 privind aprobarea Normelor de audit intern în sectorul public;
- 7.28. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 105/2013 privind aprobarea Normelor metodologice de audit intern în sectorul public;
- 7.29. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 189/2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public
- 7.30. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 4/2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind autoevaluarea, raportarea sistemului de control intern managerial și emiterea Declarației de răspundere managerială;
- 7.31. Alvin A. Arens, James K. Loebbecke, Randal J. Elder, Mark S. Beasley; trad. de Rodica Levitchi, Audit: O abordare integrată, Chișinău: Arc, 2003;
- 7.32. Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova, Ghid metodologic, Chișinău 2013;
- 7.33. Avram V., Managementul procesului de creare a valorii în contextul guvernării întreprinderii, Editura Economica, București 2003, pag. 180-184.
- 7.34. Boguș A., Beneficiile guvernantei corporative pentru sectorul public, Chișinău 2022, Economica, nr. 2, ASEM, ISSN 1810-9136;
- 7.35. Cadrul Internațional de Practică Profesională în audit intern.
- 7.36. Chersan, I., Fădur, C. Auditul intern, de la teorie la practică. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016;
- 7.37. Costachi Gh., Donos V., Aleșii poporului în sistemul funcționarilor publici ai statului, noiembrie, Revista Legea și Viața, 2018.
- 7.38. Dinu Manole, Delimitări conceptuale ale administrației publice locale. În: Administrarea Publică nr. 3 (99) pp.115-122. 2018. ISSN 1813-8489.
- 7.39. Dobrota, C., Guvernanță universitară, București 2011, ISBN 978-973-0-11684-7;
- 7.40. Feleagă N., Feleagă L., Dragomir V., Bigioi A., Guvernanța corporativă în economiile emergente: cazul României, Economie teoretică și aplicată ,Volumul XVIII (2011), No. 9 (562), pp. 3-15.
- 7.41. Firescu V., Brânză D., Guvernanța Corporativă în firmele românești: caracteristici, dimensiuni, limite, În: Management Intercultural nr. 3/2013, pag. 130.
- 7.42. Ghid privind implementarea Standardelor Internaționale de Audit Intern ediția a II-a, București 2019.
- 7.43. Ghidul OECD privind Guvernanța Corporativă a Întreprinderilor de Stat, ediția 2015.
- 7.44. Ghisberto-Chițu, A., Studii de caz privind auditul public intern, București: Editura CECCAR, 2005.
- 7.45. Ghiță M., Auditul Intern, ediția a II-a, Editura Economica, 2009.
- 7.46. Ghiță M., Boghean F. Guvernanța corporativă și auditul intern, Iași: Editura Tipo Moldova, 2010.ș
- 7.47. Ghiță M., Mareș V. Auditul performanței finanțelor publice, București: Editura Ceccar, 2002.
- 7.48. Ghiță, M. Auditul intern. București: Editura Economică, 2009.
- 7.49. Ghiță, M. și Popescu, M., Auditul intern al instituțiilor publice, București: Editura CECCAR, 2006.
- 7.50. Iachimovschi A. Organizarea activității de audit. Editura „Tipogr. Reclama”, Chișinău 2011.

- 7.51. Iachimovschi, A. Organizarea activității de audit. Chișinău: ASEM, Editura „Tipogr. Reclama”, 2011.
- 7.52. Implementation Guides, International Professional Practices Framework (IPPF), Institutul Auditorilor Interni.
- 7.53. International framework: good governance in the public sector, IFAC and CIPFA, 2014, ISBN: 978-1-60815-181-3.
- 7.54. Ioan A., Administrație Publică, București, 2003.
- 7.55. Manualul de control intern managerial, Chișinău 2020.
- 7.56. Matei, Ani, Drumașu C., Corporate Governance and public sector entities, Procedia Economics and Finance 26, 2015. DOI: 10.1016/S2212-5671(15)00879-5.
- 7.57. Mihaila Sv., Ravdan Gr. Conceptul de guvernanță corporativă și evoluția acestuia la nivelul entităților din Romania, 2018.
- 7.58. Munteanu V., Zuca M., Zuca Ș., Auditul intern la întreprinderi și instituții publice, Wolters K., 2010.
- 7.59. OECD Principles of Corporate Governance, organisation for economic co-operation and development, 2004.
- 7.60. PEMPAL, Glossary of PFM.
- 7.61. Popescu M., Guvernanță corporativă și cultura eticii, CEO Idea Bank, București, 2019.
- 7.62. Quality Assessment Manual for the Internal Audit Activity (QA Manual), Institutul Auditorilor Interni.
- 7.63. Rău A., Indicatorii calității sistemului de guvernare corporativă, Revista „Theoretical and scientific journal”, 2012.
- 7.64. Reglementarea conceptuală a funcției publice în Romania și Republica Moldova, Seria „Științe politice”, USM, Studia Universitatis, nr. 4, 2008.
- 7.65. Renard J. Teoria și practica auditului intern, București: Editura Arta Grafica, 2005.
- 7.66. Rusu E., Madan S., Instituționalizarea instrumentelor de bună guvernanță pentru companiile de stat, Centrul Analitic Expert Grup, 2023.
- 7.67. Scepticism în practică AFC ANTI-FROUD COLLABORATTION, Septembrie 2020.
- 7.68. Tița-Nicolescu G., Guvernanța corporativă a întreprinderilor publice, Revista Universul.
- 7.69. Turnbull, Shann, A sustainable future for corporate governance theory and practice, Journal of Corporate Governance, Insurance, and Risk Management (JCGIRM) 2017, Volume 4, Series 2.
- 7.70. Wanda Wallace, The Economic Role of the Audit in Free and Regulated Regulated Markets, College of William & Mary.

PROGRAM DE SPECIALIZARE

„Audit intern – nivelul intermediar”

Domeniul general de studiu: 041. Business și administrare

Domeniul de formare profesională: 0413. Management și administrație

Nivel CNC: 6 (corespunzător unui nivel de studii universitare)

Numărul total de ore: 62

Baza admiterii: nivel 6 ISCED (diplomă de studii superioare de licență)

Limba de instruire: română

Forma de organizare: cu frecvență la zi/la distanță

1. Descrierea Programului

1.1. Concepția formării

În vederea implementării cu succes a reformelor necesare pentru asigurarea continuității parcursului european al Republicii Moldova, dezvoltarea resurselor umane din sectorul public, prin crearea unui corp al angajaților responsabil și profesionist, trebuie privită ca o necesitate și ca un element de susținere și amplificare a eficienței și transparenței instituționale.

În acest sens, un sistem modern de instruire se impune ca o necesitate vitală pentru orice instituție, în scopul dezvoltării și menținerii standardelor înalt profesionale ale conduitei și performanței cadrelor sale. Experiența țărilor europene, cu democrații dezvoltate, demonstrează că un program eficient de dezvoltare profesională a resurselor umane din cadrul entităților publice contribuie la crearea unui stat de angajați cu capacități înalte și motivare puternică privind realizarea productivă a funcțiilor statului. Acesta duce la sporirea eficienței în activitatea cotidiană, ceea ce înseamnă și consolidarea valorii resurselor umane din cadrul sectorului public.

Odată cu creșterea atât a cererii instituționale de instruire a angajaților, cât și a cererii individuale a apărut necesitatea oferirii instruirilor profesionale continue în diferite domenii, inclusiv în domeniul auditului intern.

Entitățile publice sunt în permanentă confruntare cu îmbunătățirea performanțelor lor într-un mediu care să le aducă toate garanțiile. Această îmbunătățire este din ce în ce mai căutată prin intermediul unei descentralizări a luării deciziei, pentru a se asigura relevanța și implementarea rapidă. În aceste condiții managerul își va pune în mod normal întrebări privind bunul control asupra funcționării entității, exercitat de către el însuși și de către colaboratorii săi. Funcția de audit intern oferă, din acest punct de vedere, siguranța rezonabilă că, operațiunile desfășurate, deciziile luate sunt sub control și că în acest fel contribuie la realizarea obiectivelor entității. În caz contrar, funcția de audit trebuie să ofere recomandări pentru a remedia situația.

Astfel, în centrul responsabilităților, preocupărilor și activităților managerilor tind să se instaleze, din ce în ce mai mult, gestiunea riscului și controlul intern, pe fondul atât al complexității crescânde a sarcinilor și misiunilor entităților publice, al promovării pe scară largă a principiului managerial al delegării de autoritate, cât și pe fondul extinderii domeniului normativ.

În acest context, devine indispensabilă pregătirea și perfecționarea profesională continuă a specialiștilor care activează în domeniul auditului intern, în vederea implementării cu succes a reformelor și aplicarea corectă a legislației în domeniul, prin organizarea adecvată a procesului de

evaluare complexă a activității unei entități publice în scopul asigurării respectării în administrare a principiului de 3 „E”: economie, eficiență și eficacitate.

Din acest considerent, Ministerul Finanțelor în colaborare cu Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. CTIF a elaborat **Programul de specializare în domeniul auditului intern – nivel intermediar** (*în continuare, Program de specializare*), care este destinat să satisfacă necesarul de competență profesională pentru deținerea funcției de „auditor intern superior”.

1.2. Scopul, obiectivele Programului de specializare

Prezentul Program de specializare are ca scop dezvoltarea competențelor profesionale necesare dobândirii calității de „auditor intern certificat”. Acesta constituie cea de a doua etapă în procesul de calificare profesională în domeniul auditului intern în sectorul public. Dobândirea calității de auditor intern certificat se realizează prin parcurgerea ulterioară a Programului de specializare pentru nivelul avansat, precum și prin dezvoltare profesională continuă, în condițiile prevederilor cadrului normativ.

Acesta stabilește criteriile de eligibilitate, setul minim de module și subiectele de instruire pe care o persoană trebuie să le asimileze, durata instruirii, precum și cadrul de competențe profesionale necesare pentru exercitarea atribuțiilor în domeniul auditului intern în sectorul public în funcția de „auditor intern superior”.

Programul include competențele tehnice și profesionale bazate pe cadrul de competențe fundamentale ale auditorilor interni, în conformitate cu prevederile Standardelor naționale de audit intern (*în continuare, SNAI*) și altor acte normative de reglementare a activității de audit intern în sectorul public. Finalitățile Programului de specializare oferă participanților:

- formarea profesională teoretică și practică structurată, focusată pe elementele-cheie ale auditului intern în sectorul public;
- dezvoltarea abilităților și competențelor profesionale în realizarea atribuțiilor și responsabilităților, în baza reglementărilor din domeniul de activitate;
- evaluarea sistemului de control intern în cadrul entității publice, cu oferirea asigurării rezonabile managementului privind funcționalitatea acestuia.

Programul de specializare pentru nivel intermediar, reflectă subiecte care vor contribui la diversificarea și aprofundarea cunoștințelor de specialitate, cunoașterea standardelor naționale și internaționale în domeniu, precum și consolidarea deprinderilor de aplicare strictă și uniformă a legislației în vigoare.

1.3. Destinație

Programul de specializare pentru nivelul intermediar este destinat persoanelor care dețin funcția de „auditor intern superior” în cadrul unei entități publice și, au obligația să corespundă competenței profesionale, condițiilor de pregătire și să dispună de experiență potrivit funcției deținute, precum și să posede certificat de evaluare a cunoștințelor în domeniul auditului intern în sectorul public pentru nivelul de bază. Potențialii participanți sunt admiși pentru participare la Programul de specializare de către Comisia de certificare în domeniul auditului intern în sectorul public, în baza criteriilor de eligibilitate stabilite în program.

1.4. Condiții de acces

Programul de specializare se realizează pe niveluri de calificare, în conformitate cu Cadrul Național al Calificărilor (*în continuare, CNC*).

Potențialii participanți, vor fi înscriși în Programul de specializare, în baza cererii de înmatriculare, depuse prin intermediul platformei: <https://certificare-ai.mf.gov.md>

Participarea la Programul de specializare este condiționată de corespunderea candidatului criteriilor de eligibilitate stabilite, care se referă la:

- a) formarea profesională;
- b) experiența profesională.
- c) promovarea examenului de evaluare a cunoștințelor corespunzător nivelului de bază al Programului de instruire și certificare.

Criteriile de eligibilitate pentru înmatricularea la Programul de specializare - nivel intermediar sunt prezentate în Tabelul nr. 1.

Tabelul 1: Criterii de eligibilitate pentru participare la Programul de specializare – nivel intermediar

Funcție (publică)	Formarea profesională	Experiență profesională
Auditor intern superior	Diplomă de licență în economie, drept, administrare, tehnologii informaționale sau în domeniul specific sectorului de activitate al entității publice	Cel puțin 1 an experiență în economie / finanțe / audit / consultanță / drept/ tehnologii informaționale / sau în domeniul specific sectorului de activitate al entității publice

Participanții la Programul de specializare vor dispune de condiții egale de acces la formare profesională, fără discriminări pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă.

1.5. Acte normative în domeniul de formare

Programul de specializare include competențe tehnice și profesionale bazate pe cadrul de competențe fundamentale ale specialiștilor în domeniul finanțelor publice, în conformitate cu actele normative din domeniul vizat.

Programul de specializare este organizat în conformitate cu următoarele acte normative și documente interne:

- a) Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152/2014;
- b) Legea nr. 229/2010 privind control financiar public intern;
- c) Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice;
- d) Legea nr. 315/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”;
- e) Hotărârea Guvernului nr. 71/2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030;
- f) Hotărârea Guvernului nr. 165/2024 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2024-2027;
- g) Hotărârea Guvernului nr. 222/2024 cu privire la aprobarea Regulamentului privind educația adulților;
- h) Hotărârea Guvernului nr. 556/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public;

- i) Hotărârea Guvernului nr.125/2018 cu privire la Instituția publică „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”;
- j) Ordinul Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr. 11/2021 cu privire la aprobarea Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova;
- k) Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 785/2024 cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de educație a adulților în cadrul învățării pe tot parcursul vieții;
- l) Ordinul I.P. „CTIF” nr. 497-G din 31.12.2020 cu privire la aprobarea Regulamentului intern al Instituției Publice „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”;
- m) Procedura de proces PP- 16 „Procesul de dezvoltare continuă a capacităților profesionale ale personalului care activează în domeniile finanțe publice, achiziții publice, fiscal, vamal” a I.P. „CTIF”.

2. Finalități de studii

Rezultatele învățării vor forma cunoștințe, aptitudini, competențe profesionale necesare specialiștilor care vor activa în funcția de „auditului intern superior”. Participanții vor demonstra nivelul de cunoștințe, aptitudini, competențe profesionale acumulate, prin susținerea examenului de evaluare a cunoștințelor.

2.1. Cunoștințe

Participantul va cunoaște:

- a) prevederile cadrului normativ în vigoare aferent auditului intern;
- b) impactul legilor și reglementărilor asupra activității entității publice;
- c) aspecte aferente managementului eficient al riscurilor;
- d) particularitățile lucrului în teren în procesul de efectuare a misiunii de audit;
- e) aspecte privind procesul bugetar și achiziții publice;
- f) specificul sistemului de salarizare în sectorul public;
- g) particularitățile specifice contabilității bugetare și contabilității corporative;
- h) aspectele teoretice și practice ale fraudei în sectorul public;
- i) infrastructura tehnologiilor informaționale;
- j) particularitățile privind conceptul de mentor.

2.2. Aptitudini

Participantul va fi capabil:

- a) să utilizeze termenii specifici în activitatea profesională;
- b) să prioritizeze și să gestioneze riscurile în cadrul entității;
- c) să definească etapele de bază ale procesului bugetar;
- d) să elaboreze un plan de achiziții realizabil;
- e) să aplice prevederile cadrului normativ ce reglementează remunerarea muncii în sectorul public;
- f) să aplice Normele metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar;
- g) să implementeze tehnici de analiză a datelor;
- h) să identifice componentele unei fraude;
- i) să utilizeze metode moderne de securizare a datelor pentru asigurarea unui management eficient al acestora.

2.3. Responsabilitate și autonomie

Participantul va demonstra:

- competențe individuale necesare activității de planificare a activității de audit intern în cadrul entității;
- competențe necesare privind efectuarea misiunilor de audit intern;
- conștiințiozitate și etică profesională;
- obiectivitate și integritate.

2.4. Competențele profesionale generale

Competențele profesionale generale se referă la:

- utilizarea adecvată a limbajului profesional în comunicarea specifică domeniului de audit intern;
- cunoașterea reglementărilor și actelor normative în vigoare specifice domeniului de audit intern;
- demonstrarea abilităților cognitive (cunoaștere, înțelegere, aplicare, analiză, sinteză) în domeniul de audit intern;
- cunoașterea principiilor și responsabilităților aplicate în domeniul de audit intern;
- cunoașterea procesului de planificare, desfășurare și raportare a activității de audit intern;
- manifestarea abilităților de planificare eficientă a resurselor pentru misiuni de audit intern.

2.5. Competențe profesionale specifice

Competențele profesionale specifice prezentate mai jos sunt organizate pe domenii cheie, în conformitate cu cadrul de competențe pentru auditorii interni – nivelul intermediar. Ele reflectă cunoștințele, abilitățile și atitudinile necesare pentru exercitarea eficientă și etică a funcției de auditor intern în sectorul public, în acord cu standardele naționale și bunele practici.

Competență de bază	Domeniu de competențe	Nivelul de competență – nivel intermediar –
Competențe în domeniul auditului intern Competențe necesare pentru a demonstra autoritatea, credibilitatea și conduita etică, toate acestea fiind esențiale pentru o activitate de audit intern care oferă valoare adăugată	Misiunea auditului intern	Demonstrează abilitatea de a desfășura atât misiuni de asigurare, cât și de consiliere în conformitate cu SNAI
	Carta de audit intern	Contribuie la elaborarea Cartei de audit intern în conformitate cu SNAI și bunele practici
	Planificarea misiunii de audit intern:	Identifică obiectivele, criteriile de evaluare și aria de aplicabilitate a misiunii de audit intern
	• Obiectivele și aria de aplicabilitate	
	• Evaluarea riscurilor	Finalizează evaluarea detaliată a riscurilor, inclusiv prioritizarea riscurilor și a activităților de control cheie
	• Planul și programul misiunii de audit	Elaborează un plan și un program al misiunii de audit
	• Resursele	Identifică personalul și resursele necesare pentru a desfășura o misiune de audit intern
	Lucrul în teren:	
	• Colectarea informațiilor	Efectuează un sondaj preliminar, elaborează liste de verificare și chestionare de control intern; examinează informațiile relevante în timpul misiunii de audit intern
	• Eșantionarea	Implementează tehnici corespunzătoare de eșantionare
	• Instrumente și tehnici de audit asistate de calculator	Utilizează tehnicile de audit asistate de calculator
	• Analitica datelor / informațiilor	Aplică în practică metode de analitică a datelor

	• Probele de audit	Evaluează relevanța, suficiența și fiabilitatea surselor potențiale de colectare a probelor de audit
	• Documentarea proceselor	Utilizează abordări analitice corespunzătoare și tehnici de documentare a proceselor
	• Revizuirea analitică	Identifică și aplică tehnici de revizuire analitică
	• Documentarea	Elaborează documente și dosare
	Rezultatele misiunii de audit intern:	Dă dovadă de comunicare calitativă, inclusiv comunicare preliminară cu unitatea auditată
	• Calitatea comunicării	
	• Constatări / concluzii	Elaborează constatările / concluziile misiunii de audit intern
	• Recomandări	Formulează recomandări menite să sporească și să protejeze valoarea entității
	• Raportare	Elaborează un proiect de raport; elaborează un raport de audit final, solicită aprobarea și transmite raportul de audit părților interesate
	• Riscul rezidual și apetitul pentru risc	Identifică riscul rezidual
	• Planul de acțiuni privind implementarea recomandărilor	Analizează plenitudinea și corectitudinea planului de acțiuni privind implementarea recomandărilor de audit prezentat de unitatea auditată
	• Monitorizarea rezultatelor	Aplică diverse instrumente de urmărire a recomandărilor de audit intern, elaborează rapoarte aferente
	Programul de asigurare și îmbunătățire a calității	Formulează în mod corespunzător aspectele ce țin de conformitatea față de neconformitatea cu SNAI Participă la planificarea și efectuarea evaluărilor interne și externe ale calității
Competențe în domeniul guvernării și riscului Competențe necesare pentru planificarea și realizarea misiunilor de audit intern în conformitate cu SNAI	Managementul organizațional	Identifică riscurile aferente cadrului de guvernanță, proceselor și structurilor
	Abordarea riscului de fraudă	Evaluează probabilitatea de manifestare a unei fraude și modul în care entitatea publică identifică și gestionează riscurile de fraudă; oferă recomandări cu privire la activitățile de control de prevenire și de detectare a unei fraude, contribuie la creșterea și îmbunătățirea conștiinciozității entității publice privind fraudă
	Managementul riscurilor	Utilizează cadrul de management al riscurilor pentru a identifica amenințările potențiale; examinează eficacitatea managementului riscurilor în cadrul proceselor și sarcinilor
	Controlul intern managerial	Utilizează un cadru de control intern pentru a evalua eficacitatea și eficiența activităților de control
Competențe în domeniul operațional Competențele necesare pentru identificarea și abordarea riscurilor specifice tipului de activitate și mediului în care entitatea își desfășoară activitatea	Procese de suport	Examinează riscurile și activitățile de control aferente proceselor din cadrul entității
	Tehnologii informaționale (TI):	Aplică analitica datelor și TI în misiunile de audit intern
	• Analitica datelor	
	• Securitate și confidențialitate	Identifică și evaluează diverse riscuri legate de TI, securitatea informațiilor și confidențialitatea datelor
	• Cadrul de control al TI	Aplică în practică cadrele de control ale TI
	Contabilitate și finanțe	Efectuează analize financiare; examinează și interpretează situațiile financiare
	Independența organizațională	Identifică eventualele momente care afectează independența auditului intern și a impactului asupra acestuia

Competențe în domeniul managementului, leadership și comunicare Competențele necesare pentru a oferi o direcție strategică, a comunica eficient, a menține relații și a gestiona personalul și procesele activității de audit intern	Obiectivitatea individuală	Identifică și gestionează orice deficiențe reale sau percepute ale obiectivității unui auditor intern individual; evaluează și menține obiectivitatea auditului intern
	Comportamentul etic	Demonstrează conformitatea individuală cu Codul etic al auditorului intern
	Conștiinciozitatea profesională	Își exercită activitatea cu conștiinciozitate profesională, utilizând tehnologii informaționale și alte tehnici de analiză a datelor
	Dezvoltarea profesională	Demonstrează un nivel adecvat de competențe în realizarea sarcinilor auditului intern; ia în considerare activități și tendințe curente, precum și eventualele lacune și probleme în procesul de dezvoltare profesională continuă
	Planificarea strategică și gestiunea activității de audit intern	Analizează și înaintează propuneri cu privire la necesarul de resurse pentru activitatea de audit intern
		Activează în conformitate cu politicile și procedurile administrative ale activității de audit intern; înaintează propuneri de îmbunătățire a acestora.
		Participă la supervizarea misiunilor de audit intern
	Managementul și planificarea strategică organizațională:	Evaluează structura de guvernanta a entității și impactul structurii și culturii organizaționale asupra mediului de control și managementului riscurilor; analizează procesul de planificare strategică din cadrul entității
	• Structură	
	• Indicatori de performanță	Analizează indicatorii de performanță aplicați de către entitate
	• Comportament organizațional	Analizează cultura organizațională existentă și tehnicile managementului performanțelor
	• Leadership	Analizează eficacitatea conducerii în a gestiona și a construi angajamentul organizațional
	Planul activității de audit intern și coordonarea eforturilor de asigurare	Efectuează o evaluare a riscurilor, prioritizează misiunile de audit intern; participă la elaborarea planului de audit intern
		Elaborează o hartă a riscurilor asigurate din diferite surse
Comunicare:	• Suport • Relații • Raportare • Abilități soft • Inovație	Menține reputația activității de audit intern în raport cu așteptările părților interesate; demonstrează sinceritate, onestitate și empatie în comunicările cu părțile interesate pentru a construi încredere și a menține relații
		Elaborează informații și rapoarte relevante și corespunzătoare
		Demonstrează abilități, precum gestionarea conflictelor, influența și convingerea; oferă consilieri inteligente pentru a contribui la eficacitatea activității entității; identifică oportunități de schimbare și facilitează schimbarea

3. Relevanța Programului pentru piața forței de muncă

Auditul intern are o relevanță considerabilă pentru piața forței de muncă, atât în ceea ce privește cerințele entităților din sectorul public, cât și impactul asupra carierelor profesioniștilor din domeniu.

Entitățile publice, indiferent de domeniu de activitate, sunt supuse unor reglementări tot mai stricte și cerințe de transparență financiară și operațională. Auditul intern este esențial pentru a garanta respectarea acestor reglementări și pentru a proteja entitățile publice de riscuri legale și

financiare. Acest lucru face ca profesioniștii din domeniul auditului intern să fie foarte căutați pe piața forței de muncă.

Pe măsură ce entitățile publice devin mai complexe și mai expuse la riscuri externe și interne (precum fraudele, erorile operaționale sau neregulile financiare), auditul intern joacă un rol esențial în identificarea și gestionarea acestor riscuri. Specialiștii în audit intern ajută entitățile să dezvolte controale și politici pentru a minimiza riscurile.

Auditul intern nu se concentrează doar pe conformitate, ci și pe îmbunătățirea eficienței și eficacității proceselor interne. Acesta poate contribui la identificarea unor posibile economii de costuri, îmbunătățirea performanței și eliminarea ineficiențelor. Într-o lume în continuă schimbare și cu presiuni de performanță crescută, rolul auditorilor interni este tot mai important.

Programul de specializare răspunde necesității de formare profesională a persoanelor care efectuează activitatea de audit intern în sectorul public. Parcurgerea Programului de specializare va asigura beneficiarilor realizarea a două funcții importante: utilitatea și motivarea. Pe de o parte, programul va contribui la dezvoltarea cunoștințelor, deprinderilor, aptitudinilor specialiștilor, ce se va reflecta în realizarea performanță a atribuțiilor de serviciu. Pe de altă parte, instruirea conferă sentimentul de încredere în competențele proprii și determină creșterea satisfacției în muncă.

Programul de specializare va avea un impact pozitiv asupra consolidării funcției de audit intern, va asigura creșterea și profesionalizarea resurselor umane în domeniul respectiv, va completa locurile vacante în entitățile publice și va asigura funcționalitatea lor prin specialiști competenți. Aceasta va contribui la ridicarea nivelului de profesionalism, sporirea eficienței activității entităților publice și oferirea unor servicii mai calitative, sporirea nivelului de conștientizare de către auditorii interni a necesității unui comportament etic și integru.

4. Oportunități de angajare a beneficiarilor

Participanții Programului se pot angaja în funcție de „auditor intern superior” în cadrul entităților publice.

5. Condiții de realizare a Programului

Ținând cont de faptul că ne dezvoltăm într-o societate în continuă schimbare, în care procesul de instruire devine tot mai complex, eforturile urmează a fi îndreptat spre implementarea celor mai moderne tehnici și metode de instruire, armonizate cu cele mai bune practici în domeniul instruirii.

5.1. Mijloace de formare

Instruirea aferentă acestui Program de specializare se organizează și se desfășoară de către Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. „CTIF”. Acesta dispune de toate mijloacele necesare pentru învățare, printre care sunt: săli de curs, mijloace/echipamente IT, proiectoare multimedia, materiale de curs, conexiune la internet, etc.

5.2. Metode de formare

Programul de specializare prezintă un set de module și ordinea pentru fiecare modul, perioada minimă de instruire teoretică și competențele principale la care se referă fiecare modul.

Principiile de bază ale Programului de specializare sunt următoarele:

- 1) *auto-instruire*, în cazurile relevante și optime, repetare;
- 2) *interacțiune între formatori și participanți*, orientare către participanți;
- 3) *pregătire și temă pentru acasă* sau la birou, în cazurile relevante și optime;

- 4) *modulele teoretice*, prezentate cu *exemple practice* și / sau studii de caz, ateliere de lucru în care teoria este îmbinată cu exerciții practice;

În baza acestor principii, se disting următoarele metode de instruire, aplicate în clasă sau online:

- prezentarea/mini prelegerea/ prelegerea interactivă (cu exemple practice, cu sau fără teme pregătitoare);
- atelier de lucru (cu sesiuni creative, discuții);
- dezbateră;
- argumentarea și contra argumentarea;
- instruire practică (joc, joc de rol, simulare, exercițiu, evaluare etc.);
- brainstormingul/rezolvarea problemelor;
- studiu de caz.

5.3. Resurse de timp

Calendarul activităților

Nr.	Unități de curs (module)	Subiectele	Perioada de studii (zile lucrătoare)	Timp didactic (nr. de ore academice)
1.	Independența și obiectivitatea auditului intern	Independența și obiectivitatea auditului intern	1	2
2.	Cadre de management al riscurilor	Cadre de management al riscurilor	1	2
3.	Etapele misiunii de audit intern	Planificarea misiunii și evaluarea riscurilor Lucrul în teren Redactarea raportului de audit Urmărirea implementării recomandărilor de audit	4	16
4.	Tehnici de audit. Eșantionarea	Eșantionarea	1	4
5.	Analitica proceselor și activităților	Analitica proceselor și activităților	1	2
6.	Specificul sectorului public. Procese economico-financiare	Managementul finanțelor publice. Procesul bugetar Achiziții publice Sistemul de salarizare în sectorul public Contabilitate bugetară Contabilitate corporativă	7	28
7.	Cunoștințe și abilități	Cunoștințe de bază în domeniul tehnologiilor informaționale Abilități de mentor	2	8
Total			17	62

5.4. Forme și modalități de evaluare

Evaluarea participanților se efectuează la finele instruirii prin test-grilă care conține 100 întrebări de tip deschis, cu variante de răspuns dintre care o singură variantă este cea corectă. Fiecărei întrebări i se atribuie 1 punct. Examenul de evaluare se consideră promovat în cazul acumulării de către participant a unui număr de cel puțin 80 de puncte din totalul de 100 de puncte stabilite pentru testul-grilă.

5.5. Echipa de formare

Echipa de formatori care asigură desfășurarea Programului de specializare întrunesc următoarele cerințe minime de calificare profesională:

- 1) Deținerea diplomei de studii superioare în domenii de formare profesională și, după caz, specializări conexe domeniului de audit intern;
- 2) Experiență profesională de minimum 2 ani în domeniul de formare profesională;
- 3) Cunoștințe aprofundate ale reglementărilor naționale și internaționale în materia de formare profesională;
- 4) După caz, certificare profesională în domeniul auditului intern.

5.6. Spații educaționale

Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. „CTIF” nu dispune de sală de studiu proprie. În cazul desfășurării cursurilor în formatul off_line beneficiarii au acces la sala de instruire a Universității de Studii Politice și Economice „C. Stere”, care este contractată în baza Contractului de locațiune. Sala de instruire dispune de spațiu pentru realizarea procesului de studii, cu suprafețe ce revin unui beneficiar nu mai puțin de 2,0 m2.

Spațiul de instruire este potrivit pentru desfășurarea activităților didactice în conformitate cu necesitățile curriculare ale programului de studiu și este dotat cu mese de lucru, scaune, calculatoare, proiector, tablă și acces la internet. Acesta asigură respectarea cerințelor privind asigurarea securității muncii și corespunde normelor igienico-sanitare, iar infrastructura inginerescă include instalații necesare de apeduct, canalizare, termoficare, colectare și evacuare a deșeurilor.

6. Planul de învățământ

Nr. ord	Unități de curs (module)	Numărul de ore					Forma de evaluare
		Total	Contact direct	Studiul individual	Contact direct		
					Teoretice	Practice/ Seminare	
1.	Independența și obiectivitatea auditului intern	6	2	4	2	-	-
2.	Cadre de management al riscurilor	6	2	4	2	-	-
3.	Etapele misiunii de audit intern	48	16	32	11	5	-
4.	Tehnici de audit. Eșantionarea	12	4	8	3	1	
5.	Analitica proceselor și activităților	6	2	4	2	-	-
6.	Specificul sectorului public. Procese economico-financiare	84	28	56	20	8	-

7.	Cunoștințe și abilități	24	8	16	5	3	
Total ore		186	62	124	45	17	Test final

Curriculum-urile urmează a fi elaborate pentru fiecare unitate de curs de către Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. CTIF în colaborare cu echipa de formatori care asigură desfășurarea Programului de specializare, și coordonate cu Ministerul Finanțelor.

7. Bibliografie

- 7.1. Constituția Republicii Moldova nr. 1/1994;
- 7.2. Codul Muncii al republicii Moldova nr. 154/2003;
- 7.3. Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002;
- 7.4. Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern;
- 7.5. Legea nr. 82/2017 integrității;
- 7.6. Legea nr. 229/2010 privind control financiar public intern;
- 7.7. Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public;
- 7.8. Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;
- 7.9. Legea nr. 122/2018 privind avertizorii de integritate;
- 7.10. Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- 7.11. Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- 7.12. Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate;
- 7.13. Legea nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- 7.14. Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
- 7.15. Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice;
- 7.16. Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public;
- 7.17. Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale;
- 7.18. Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice;
- 7.19. Hotărârea Guvernului nr. 595/2017 pentru aprobarea Structurii-tip a Regulamentului privind organizarea și funcționarea ministerului;
- 7.20. Hotărârea Guvernului nr. 557/2019 cu privire la aprobarea Codului etic al auditorului intern și a Cartei de audit intern;
- 7.21. Hotărârea Guvernului nr. 556/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public;
- 7.22. Hotărârea Guvernului nr. 617/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind evaluarea calității activității de audit intern în sectorul public;
- 7.23. Hotărârea Guvernului nr. 201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- 7.24. Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare, nr. 67/10 din 24.12.2015 cu privire la aprobarea Codului de guvernanță corporativă;
- 7.25. Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 14/1 din 19-03-2018 cu privire la modificarea și completarea Codului de guvernanță corporativă;

- 7.26. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 153/2018 cu privire la aprobarea Standardelor Naționale de Audit Intern;
- 7.27. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 161/2020 privind aprobarea Normelor de audit intern în sectorul public;
- 7.28. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 105/2013 privind aprobarea Normelor metodologice de audit intern în sectorul public;
- 7.29. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 189/2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public
- 7.30. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 4/2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind autoevaluarea, raportarea sistemului de control intern managerial și emiterea Declarației de răspundere managerială;
- 7.31. Alvin A. Arens, James K. Loebbecke, Randal J. Elder, Mark S. Beasley; trad. de Rodica Levitchi, *Audit: O abordare integrată*, Chișinău: Arc, 2003;
- 7.32. *Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova*, Ghid metodologic, Chișinău 2013;
- 7.33. Avram V., *Managementul procesului de creare a valorii în contextul guvernării întreprinderii*, Editura Economica, București 2003, pag. 180-184.
- 7.34. Boguș A., *Beneficiile guvernății corporative pentru sectorul public*, Chișinău 2022, Economica, nr. 2, ASEM, ISSN 1810-9136;
- 7.35. *Cadrul Internațional de Practică Profesională în audit intern*.
- 7.36. Chersan, I., Fădur, C. *Auditul intern, de la teorie la practică*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016;
- 7.37. Costachi Gh., Donos V., *Aleșii poporului în sistemul funcționarilor publici ai statului*, noiembrie, *Revista Legea și Viața*, 2018.
- 7.38. Dinu Manole, *Delimitări conceptuale ale administrației publice locale*. În: *Administrarea Publică* nr. 3 (99) pp.115-122. 2018. ISSN 1813-8489.
- 7.39. Dobrota, C., *Guvernanță universitară*, București 2011, ISBN 978-973-0-11684-7;
- 7.40. Feleagă N., Feleagă L., Dragomir V., Bigioi A., *Guvernanța corporativă în economiile emergente: cazul României*, *Economie teoretică și aplicată*, Volumul XVIII (2011), No. 9 (562), pp. 3-15.
- 7.41. Firescu V., Brânză D., *Guvernanța Corporativă în firmele românești: caracteristici, dimensiuni, limite*, În: *Management Intercultural* nr. 3/2013, pag. 130.
- 7.42. *Ghid privind implementarea Standardelor Internaționale de Audit Intern* ediția a II-a, București 2019.
- 7.43. *Ghidul OECD privind Guvernanța Corporativă a Întreprinderilor de Stat*, ediția 2015.
- 7.44. Ghisberto-Chițu, A., *Studii de caz privind auditul public intern*, București: Editura CECCAR, 2005.
- 7.45. Ghiță M., *Auditul Intern*, ediția a II-a, Editura Economica, 2009.
- 7.46. Ghiță M., Boghean F. *Guvernanța corporativă și auditul intern*, Iași: Editura Tipo Moldova, 2010.
- 7.47. Ghiță M., Mareș V. *Auditul performanței finanțelor publice*, București: Editura Ceccar, 2002.
- 7.48. Ghiță, M. *Auditul intern*. București: Editura Economică, 2009.
- 7.49. Ghiță, M. și Popescu, M., *Auditul intern al instituțiilor publice*, București: Editura CECCAR, 2006.

- 7.50. Iachimovschi A. Organizarea activității de audit. Editura „Tipogr. Reclama”, Chișinău 2011.
- 7.51. Iachimovschi, A. Organizarea activității de audit. Chișinău: ASEM, Editura „Tipogr. Reclama”, 2011.
- 7.52. Implementation Guides, International Professional Practices Framework (IPPF), Institutul Auditorilor Interni.
- 7.53. International framework: good governance in the public sector, IFAC and CIPFA, 2014, ISBN: 978-1-60815-181-3.
- 7.54. Ioan A., Administrație Publică, București, 2003.
- 7.55. Manualul de control intern managerial, Chișinău 2020.
- 7.56. Matei, Ani, Drumașu C., Corporate Governance and public sector entities, Procedia Economics and Finance 26, 2015. DOI: 10.1016/S2212-5671(15)00879-5.
- 7.57. Mihaila Sv., Ravdan Gr. Conceptul de guvernanță corporativă și evoluția acestuia la nivelul entităților din Romania, 2018.
- 7.58. Munteanu V., Zuca M., Zuca Ș., Auditul intern la întreprinderi și instituții publice, Wolters K., 2010.
- 7.59. OECD Principles of Corporate Governance, organisation for economic co-operation and development, 2004.
- 7.60. PEMPAL, Glossary of PFM.
- 7.61. Popescu M., Guvernanță corporativă și cultura eticii, CEO Idea Bank, București, 2019.
- 7.62. Quality Assessment Manual for the Internal Audit Activity (QA Manual), Institutul Auditorilor Interni.
- 7.63. Rău A., Indicatorii calității sistemului de guvernare corporativă, Revista „Theoretical and scientific journal”, 2012.
- 7.64. Reglementarea conceptuală a funcției publice în Romania și Republica Moldova, Seria „Științe politice”, USM, Studia Universitatis, nr. 4, 2008.
- 7.65. Renard J. Teoria și practica auditului intern, București: Editura Arta Grafica, 2005.
- 7.66. Rusu E., Madan S., Instituționalizarea instrumentelor de bună guvernanță pentru companiile de stat, Centrul Analitic Expert Grup, 2023.
- 7.67. Scepticism în practică AFC ANTI-FROUD COLLABORATION, Septembrie 2020.
- 7.68. Tița-Nicolescu G., Guvernanța corporativă a întreprinderilor publice, Revista Universul.
- 7.69. Turnbull, Shann, A sustainable future for corporate governance theory and practice, Journal of Corporate Governance, Insurance, and Risk Management (JCGIRM) 2017, Volume 4, Series 2.

PROGRAM DE SPECIALIZARE

„Audit intern – nivelul avansat”

Domeniul general de studiu: 041. Business și administrare

Domeniul de formare profesională: 0413. Management și administrație

Nivel CNC: 6 (corespunzător unui nivel de studii universitare)

Numărul total de ore: 62

Baza admiterii: nivel 6 ISCED (diplomă de studii superioare de licență)

Limba de instruire: română

Forma de organizare: cu frecvență la zi/la distanță

1. Descrierea Programului

1.1. Concepția formării

În vederea implementării cu succes a reformelor necesare pentru asigurarea continuității parcursului european al Republicii Moldova, dezvoltarea resurselor umane din sectorul public, prin crearea unui corp al angajaților responsabil și profesionist, trebuie privită ca o necesitate și ca un element de susținere și amplificare a eficienței și transparenței instituționale.

În acest sens, un sistem modern de instruire se impune ca o necesitate vitală pentru orice instituție, în scopul dezvoltării și menținerii standardelor înalt profesionale ale conduitei și performanței cadrelor sale. Experiența țărilor europene, cu democrații dezvoltate, demonstrează că un program eficient de dezvoltare profesională a resurselor umane din cadrul entităților publice contribuie la crearea unui stat de angajați cu capacități înalte și motivare puternică privind realizarea productivă a funcțiilor statului. Acesta duce la sporirea eficienței în activitatea cotidiană, ceea ce înseamnă și consolidarea valorii resurselor umane din cadrul sectorului public.

Odată cu creșterea atât a cererii instituționale de instruire a angajaților, cât și a cererii individuale a apărut necesitatea oferirii instruirilor profesionale continue în diferite domenii, inclusiv în domeniul auditului intern.

Entitățile publice sunt în permanentă confruntare cu îmbunătățirea performanțelor lor într-un mediu care să le aducă toate garanțiile. Această îmbunătățire este din ce în ce mai căutată prin intermediul unei descentralizări a luării deciziei, pentru a se asigura relevanța și implementarea rapidă. În aceste condiții managerul își va pune în mod normal întrebări privind bunul control asupra funcționării entității, exercitat de către el însuși și de către colaboratorii săi. Funcția de audit intern oferă, din acest punct de vedere, siguranța rezonabilă că, operațiunile desfășurate, deciziile luate sunt sub control și că în acest fel contribuie la realizarea obiectivelor entității. În caz contrar, funcția de audit trebuie să ofere recomandări pentru a remedia situația.

Astfel, în centrul responsabilităților, preocupărilor și activităților managerilor tind să se instaleze, din ce în ce mai mult, gestiunea riscului și controlul intern, pe fondul atât al complexității crescânde a sarcinilor și misiunilor entităților publice, al promovării pe scară largă a principiului managerial al delegării de autoritate, cât și pe fondul extinderii domeniului normativ.

În acest context, devine indispensabilă pregătirea și perfecționarea profesională continuă a specialiștilor care activează în domeniul auditului intern, în vederea implementării cu succes a reformelor și aplicarea corectă a legislației în domeniul, prin organizarea adecvată a procesului de

evaluare complexă a activității unei entități publice în scopul asigurării respectării în administrare a principiului de 3 „E”: economie, eficiență și eficacitate.

Din acest considerent, Ministerul Finanțelor în colaborare cu Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. CTIF a elaborat **Programul de specializare în domeniul auditului intern – nivel avansat** (*în continuare, Program de specializare*), care este destinat să satisfacă necesarul de competență profesională pentru funcția de „auditor intern principal” și personalul cu „funcții de conducere a activității de audit intern”.

1.2. Scopul, obiectivele Programului de specializare

Prezentul Program de specializare are ca scop dezvoltarea competențelor profesionale necesare dobândirii calității de „auditor intern certificat”. Acesta constituie cea de a treia etapă în procesul de calificare profesională în domeniul auditului intern în sectorul public. Dobândirea calității de auditor intern certificat se realizează prin parcurgerea tuturor Programelor de specializare (nivelul de bază, intermediar și avansat), precum și prin dezvoltare profesională continuă, în condițiile prevederilor cadrului normativ.

Acesta stabilește criteriile de eligibilitate, setul minim de module și subiectele de instruire pe care o persoană trebuie să le asimileze, durata instruirii, precum și cadrul de competențe profesionale necesare pentru exercitarea atribuțiilor în domeniul auditului intern în sectorul public în funcția de „auditor intern principal” sau în funcția de „conducător al subdiviziunii de audit intern”.

Programul include competențele tehnice și profesionale bazate pe cadrul de competențe fundamentale ale auditorilor interni, în conformitate cu prevederile Standardelor naționale de audit intern (*în continuare, SNAI*) și altor acte normative de reglementare a activității de audit intern în sectorul public. Finalitățile Programului de specializare oferă participanților:

- formarea profesională teoretică și practică structurată, focalizată pe elementele-cheie ale auditului intern în sectorul public;
- dezvoltarea abilităților și competențelor profesionale în realizarea atribuțiilor și responsabilităților, în baza reglementărilor din domeniul de activitate;
- evaluarea sistemului de control intern în cadrul entității publice, cu oferirea asigurării rezonabile managementului privind funcționalitatea acestuia.

Programul de specializare pentru nivel avansat, reflectă subiecte care vor contribui la diversificarea și aprofundarea cunoștințelor de specialitate, cunoașterea standardelor naționale și internaționale în domeniu, precum și consolidarea deprinderilor de aplicare strictă și uniformă a legislației în vigoare.

1.3. Destinație

Programul de specializare pentru nivelul avansat este destinat persoanelor care dețin funcția de „auditor intern principal” în cadrul unei entități publice și, au obligația să corespundă competenței profesionale, condițiilor de pregătire și să dispună de experiență potrivit funcției deținute, precum și să posede certificat de evaluare a cunoștințelor în domeniul auditului intern în sectorul public pentru nivelul intermediar. Potențialii participanți sunt admiși pentru participare la Programul de specializare de către Comisia de certificare în domeniul auditului intern în sectorul public, în baza criteriilor de eligibilitate stabilite în program.

1.4. Condiții de acces (tabel)

Programul de specializare se realizează pe niveluri de calificare, în conformitate cu Cadrul Național al Calificărilor (*în continuare, CNC*).

Potențialii participanți, vor fi înscriși în Programul de specializare, în baza cererii de înmatriculare, depuse prin intermediul platformei: <https://certificare-ai.mf.gov.md>

Participarea la Programul de specializare este condiționată de corespunderea candidatului criteriilor de eligibilitate stabilite, care se referă la:

- a) formarea profesională;
- b) experiența profesională.
- c) promovarea examenului de evaluare a cunoștințelor corespunzător nivelului intermediar al Programului de instruire și certificare.

Criteriile de eligibilitate pentru înmatricularea la Programul de specializare - nivel intermediar sunt prezentate în Tabelul nr. 1.

Tabelul 1: Criterii de eligibilitate pentru participare la Programul de specializare - nivel avansat

Funcție (publică)	Educație și formare	Experiență profesională
Auditor intern principal	Diplomă de licență în economie, drept, administrare, tehnologii informaționale sau în domeniul specific sectorului de activitate al entității publice	Cel puțin 2 ani experiență în economie / finanțe / audit / consultanță / drept/ tehnologii informaționale/ sau în domeniul specific sectorului de activitate al entității publice

Participanții la Programul de specializare vor dispune de condiții egale de acces la formare profesională, fără discriminări pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenență politică sau religioasă.

1.5. Acte normative în domeniul de formare

Programul de specializare include competențe tehnice și profesionale bazate pe cadrul de competențe fundamentale ale specialiștilor în domeniul finanțelor publice, în conformitate cu actele normative din domeniul vizat.

Programul de specializare este organizat în conformitate cu următoarele acte normative și documente interne:

- a) Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152/2014;
- b) Legea nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern;
- c) Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice;
- d) Legea nr. 315/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”;
- e) Hotărârea Guvernului nr. 71/2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030;
- f) Hotărârea Guvernului nr. 165/2024 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2024-2027;
- g) Hotărârea Guvernului nr. 222/2024 cu privire la aprobarea Regulamentului privind educația adulților;

- h) Hotărârea Guvernului nr. 556/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public;
- i) Hotărârea Guvernului nr.125/2018 cu privire la Instituția publică „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”;
- j) Ordinul Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr. 11/2021 cu privire la aprobarea Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova;
- k) Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 785/2024 cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de educație a adulților în cadrul învățării pe tot parcursul vieții;
- l) Ordinul I.P. „CTIF” nr. 497-G din 31.12.2020 cu privire la aprobarea Regulamentului intern al Instituției Publice „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”;
- m) Procedura de proces PP- 16 „Procesul de dezvoltare continuă a capacităților profesionale ale personalului care activează în domeniile finanțe publice, achiziții publice, fiscal, vamal” a I.P. „CTIF”.

2. Finalități de studii

Rezultatele învățării vor forma cunoștințe, aptitudini, competențe profesionale necesare specialiștilor care vor activa în funcția de „auditului intern principal” sau în funcția de „conducător al subdiviziunii de audit intern”. Participanții vor demonstra nivelul de cunoștințe, aptitudini, competențe profesionale acumulate, prin susținerea examenului de evaluare a cunoștințelor.

2.1. Cunoștințe

Participantul va cunoaște:

- a) conceptele și tehnicile de management;
- b) particularitățile gestionării eficiente a activității de audit intern;
- c) specificul comunicării rezultatelor misiunilor de audit intern;
- d) aspecte privind urmărirea implementării recomandărilor de audit;
- e) particularitățile auditului conformității, performanței, financiar și TI;
- f) tipurile activităților de consiliere în audit;
- g) modalități de desfășurare a investigațiilor interne în contextul fraudei;
- h) specificul efectuării procedurilor de asigurare a calității și îmbunătățiri activității de audit intern;
- i) aspecte privind comunicarea cu părțile interesate, precum și abilități de leadership;
- j) principalele riscuri în sectorul public.

2.2. Aptitudini

Participantul va fi capabil:

- a) să utilizeze termenii specifici în activitatea profesională;
- b) să organizeze un management eficient în cadrul echipei;
- c) să își asume responsabilitatea organizațională pentru auditul intern;
- d) să asigure elaborarea raportului de audit consecvent, structurat și complex;
- e) să identifice metode adecvate de urmărire a implementării recomandărilor;
- f) să aplice metode specifice pentru efectuarea auditului TI;
- g) să abordeze probleme de fraudă, risipă, abuz și alte încălcări ale integrității;
- h) să cunoască sistemele de management al performanței;

- i) să identifice conformitatea sau neconformitatea activității de audit intern cu Standardele Naționale de Control Intern;
- j) să evite barierele în comunicare;
- k) să asigure dezvoltarea personalului în baza principiilor de coaching;
- l) să aplice în activitate metodologia specifică auditului financiar.

2.3. Responsabilitate și autonomie

Participantul va demonstra:

- a) competențe individuale necesare activității de planificare a activității de audit intern în cadrul entității;
- b) competențe necesare privind efectuarea misiunilor de audit intern;
- c) conștiinciozitate și etică profesională;
- d) obiectivitate și integritate.

2.4. Competențele profesionale generale

Competențele profesionale generale se referă la:

- a) utilizarea adecvată a limbajului profesional în comunicarea specifică domeniului de audit intern;
- b) cunoașterea reglementărilor și actelor normative în vigoare specifice domeniului de audit intern;
- c) demonstrarea abilităților cognitive (cunoaștere, înțelegere, aplicare, analiză, sinteză) în domeniul de audit intern;
- d) cunoașterea principiilor și responsabilităților aplicate în domeniul de audit intern;
- e) cunoașterea procesului de planificare, desfășurare și raportare a activității de audit intern;
- f) manifestarea abilităților de planificare eficientă a resurselor pentru misiuni de audit intern.

2.5. Competențe profesionale specifice

Competențele profesionale specifice prezentate mai jos sunt organizate pe domenii cheie, în conformitate cu cadrul de competențe pentru auditorii interni – nivelul avansat. Ele reflectă cunoștințele, abilitățile și atitudinile necesare pentru exercitarea eficientă și etică a funcției de auditor intern în sectorul public, în acord cu standardele naționale și bunele practici.

Competență de bază	Domeniu de competențe	Nivelul de competență - nivel avansat -
Competențe în domeniul auditului intern Competențe necesare pentru a demonstra autoritatea, credibilitatea și conduita etică, toate acestea fiind esențiale pentru o activitate de audit intern care oferă valoare adăugată	Misiunea auditului intern	Revizuieste capacitatea activității de audit intern de a desfășura atât misiuni de asigurare, cât și misiuni de consiliere pentru a adăuga valoare și pentru a îmbunătăți procesele operaționale ale entității publice
	Carta de audit intern	Elaborează, evaluează și revizuieste Carta de audit intern, pentru a asigura că întrunește cerințele SNAI. Totodată, promovează bunele practici
	Planificarea misiunii de audit intern:	Evaluează obiectivele misiunii de audit intern și aria de aplicabilitate, pentru a asigura calitatea desfășurării misiunii de audit intern
	• Obiectivele și aria de aplicabilitate • Evaluarea riscurilor	Evaluează procesul de evaluare a riscurilor în timpul misiunii de audit intern

	• Planul și programul misiunii de audit	Evaluează planul și programul misiunii de audit
	• Resursele	Evaluează măsura în care alocarea personalului și a resurselor a fost bine planificată
	Lucrul în teren:	Evaluează activitățile de colectare a informațiilor în cadrul misiunii de audit intern
	• Colectarea informațiilor	
	• Eșantionarea	Evaluează activitățile de eșantionare din cadrul misiunii de audit intern
	• Instrumente și tehnici de audit asistate de calculator	Evaluează măsura în care se utilizează tehnicile de audit asistate de calculator, în timpul misiunii de audit intern
	• Analitica datelor / informațiilor	Evaluează măsura în care se utilizează metodele de analitică a datelor
	• Probele de audit	Elaborează referințe pentru a asigura că probele de audit sunt relevante, suficiente și fiabile
	• Documentarea proceselor	Evaluează documentarea proceselor în cadrul misiunii de audit intern
	• Revizuirea analitică	Evaluează tehnicile de revizuire analitică aplicate în timpul misiunii de audit intern
	• Documentarea	Evaluează procesul de documentare a misiunii de audit intern
	Rezultatele misiunii de audit intern:	Evaluează aspectele de comunicare în cadrul misiunii de audit intern
	• Calitatea comunicării	
	• Constatări / concluzii	Evaluează măsura în care au fost elaborate constatările / concluziile misiunii de audit intern
	• Recomandări	Evaluează recomandările de audit oferite
	• Raportare	Revizuește și aprobă rapoartele de audit; recomandă transmiterea raportului părților interesate
	• Riscul rezidual și apetitul pentru risc	Evaluează impactul riscului rezidual; comunică conducerii de vârf, acceptarea riscului de către management
	• Planul de acțiuni privind implementarea recomandărilor	Evaluează rezultatele misiunii de audit intern, inclusiv planul de acțiuni privind implementarea recomandărilor de audit
	• Monitorizarea rezultatelor	Stabilește, gestionează și evaluează procesul de monitorizare și urmărire a implementării recomandărilor de audit; comunică rezultatele acestora conducerii de vârf
Competențe în domeniul guvernării și riscului Competențe necesare pentru planificarea și realizarea misiunilor de audit intern în conformitate cu SNAI	Programul de asigurare și îmbunătățire a calității	Planifică și efectuează evaluări interne și externe ale calității; evaluează practicile de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern, precum și conformitatea cu SNAI
		Evaluează aspectele ce țin de conformitatea față de neconformitatea cu SNAI
	Managementul organizațional	Oferă recomandări de îmbunătățire privind guvernanța, procesele și structurile
	Abordarea riscului de fraudă	Aplică tehnici de audit privind prevenirea și detectarea unor indicii de potențiale fraude
	Managementul riscurilor	Apreciază și evaluează metodele utilizate și eficacitatea managementului riscurilor

	Controlul intern managerial	Evaluează și oferă recomandări de îmbunătățire pentru cadrul de control intern managerial din entitatea publică; evaluează măsura în care acesta se implementează în entitatea publică
Competențe în domeniul operațional Competențele necesare pentru identificarea și abordarea riscurilor specifice tipului de activitate și mediului în care entitatea își desfășoară activitatea	Procese de suport	Recomandă acțiuni pentru abordarea riscurilor din cadrul proceselor entității
	Tehnologii informaționale (TI):	Evaluează măsura în care analitica datelor și TI sunt utilizate în cadrul misiunilor de audit intern
	• Analitica datelor	
	• Securitate și confidențialitate	Recomandă acțiuni pentru a aborda riscurile aferente TI, securității informațiilor și confidențialității datelor
	• Cadrul de control al TI	Evaluează măsura în care se utilizează cadrele de control ale TI
	Contabilitate și finanțe	Evaluează acuratețea rapoartelor financiare
Competențe în domeniul managementului, leadership și comunicare Competențele necesare pentru a oferi o direcție strategică, a comunica eficient, a menține relații și a gestiona personalul și procesele activității de audit intern	Independența organizațională	Abordează eventualele deficiențe ale independenței auditului intern pentru a obține conformitatea cu SNAI; comunică impactul oricăror deprecieri rămase
	Obiectivitatea individuală	Elaborează și menține politici care reglementează obiectivitatea; recomandă strategii pentru promovarea obiectivității
	Comportamentul etic	Evaluează conformitatea activității de audit intern cu Codul etic al auditorului intern; recomandă strategii pentru menținerea și promovarea celor mai înalte standarde etice pentru auditorii interni și activitatea de audit intern
	Conștiinciozitatea profesională	Evaluează și reflectă cu privire la aplicarea conștiinciozității profesionale
	Dezvoltarea profesională	Evaluează competențele necesare pentru îndeplinirea colectivă a sarcinilor activității de audit intern; promovează dezvoltarea profesională
	Planificarea strategică și gestiunea activității de audit intern	Planifică în mod eficient și eficace resursele necesare pentru activitatea de audit intern; elaborează planul strategic al activității de audit intern racordat la planul strategic al entității, profilul de risc și strategia de management a riscurilor; evaluează și oferă recomandări de îmbunătățire privind resursele activității de audit intern
		Gestionează personalul subdiviziunii de audit intern (inclusiv recrutarea, dezvoltarea, motivarea, gestionarea conflictelor, formarea echipelor, delegarea, reținerea talentelor și planificarea succesiunii); elaborează, evaluează și actualizează politicile și procedurile administrative ale activității de audit intern
		Supervizează și, după caz, evaluează modul în care a fost desfășurată supervizarea, cu scopul de a asigura calitatea activității de audit intern
	Managementul și planificarea strategică organizațională:	Oferă recomandări de îmbunătățire pentru mediul de control și managementul riscurilor; oferă recomandări de îmbunătățire privind procesul de planificare strategică din cadrul entității
	• Structură	
	• Indicatori de performanță	Selectează și propune indicatori de performanță corespunzători

	Comportament organizațional	Oferă recomandări de îmbunătățire a culturii organizaționale și a tehnicilor managementului performanțelor
	Leadership	Recomandă acțiuni de îmbunătățire a abordării conducerii în a gestiona și a construi angajamentul organizațional
	Planul activității de audit intern și coordonarea eforturilor de asigurare	Elaborează planul de audit intern bazat pe risc și obține aprobarea conducerii; evaluează și revizuieste măsura în care planul de audit bazat pe riscuri întrunește nevoile entității
		Coordonează activitățile de asigurare cu alte părți interesate pentru a asigura o acoperire corespunzătoare cu misiuni de audit și pentru a evita dublarea activităților
	Comunicare: - Suport - Relații - Raportare - Abilități soft - Inovație	Evaluează relațiile cu părțile interesate și recomandă acțiuni de îmbunătățire; evaluează activitățile de suport ale activității de audit intern
		Elaborează, după caz, evaluează informațiile comunicate către părțile interesate, inclusiv indicatorii cheie de performanță și rapoartele către conducerea de vârf; oferă recomandări de îmbunătățire
		Evaluează abilitățile de comunicare scrisă și verbală ale auditorilor interni, abilitățile soft și inovația; oferă recomandări de îmbunătățire

3. Relevanța Programului pentru piața forței de muncă

Auditul intern are o relevanță considerabilă pentru piața forței de muncă, atât în ceea ce privește cerințele entităților din sectorul public, cât și impactul asupra carierelor profesioniștilor din domeniu.

Entitățile publice, indiferent de domeniu de activitate, sunt supuse unor reglementări tot mai stricte și cerințe de transparență financiară și operațională. Auditul intern este esențial pentru a garanta respectarea acestor reglementări și pentru a proteja entitățile publice de riscuri legale și financiare. Acest lucru face ca profesioniștii din domeniul auditului intern să fie foarte căutați pe piața forței de muncă.

Pe măsură ce entitățile publice devin mai complexe și mai expuse la riscuri externe și interne (precum fraudele, erorile operaționale sau neregulile financiare), auditul intern joacă un rol esențial în identificarea și gestionarea acestor riscuri. Specialiștii în audit intern ajută entitățile să dezvolte controale și politici pentru a minimiza riscurile.

Auditul intern nu se concentrează doar pe conformitate, ci și pe îmbunătățirea eficienței și eficacității proceselor interne. Acesta poate contribui la identificarea unor posibile economii de costuri, îmbunătățirea performanței și eliminarea ineficiențelor. Într-o lume în continuă schimbare și cu presiuni de performanță crescută, rolul auditorilor interni este tot mai important.

Programul de specializare răspunde necesității de formare profesională a persoanelor care efectuează activitatea de audit intern în sectorul public. Parcurgerea Programului de specializare va asigura beneficiarilor realizarea a două funcții importante: utilitatea și motivarea. Pe de o parte, programul va contribui la dezvoltarea cunoștințelor, deprinderilor, aptitudinilor specialiștilor, ce se va reflecta în realizarea performantă a atribuțiilor de serviciu. Pe de altă parte, instruirea conferă sentimentul de încredere în competențele proprii și determină creșterea satisfacției în muncă.

Programul de specializare va avea un impact pozitiv asupra consolidării funcției de audit intern, va asigura creșterea și profesionalizarea resurselor umane în domeniul respectiv, va completa locurile vacante în entitățile publice și va asigura funcționalitatea lor prin specialiști competenți. Aceasta va contribui la ridicarea nivelului de profesionalism, sporirea eficienței activității entităților publice și oferirea unor servicii mai calitative, sporirea nivelului de conștientizare de către auditorii interni a necesității unui comportament etic și integru.

4. Oportunități de angajare a beneficiarilor

Participanții Programului se pot angaja în funcție de „auditor intern principal” sau „conducător al subdiviziunii de audit intern” în cadrul entităților publice.

5. Condiții de realizare a Programului

Ținând cont de faptul că ne dezvoltăm într-o societate în continuă schimbare, în care procesul de instruire devine tot mai complex, eforturile urmează a fi îndreptat spre implementarea celor mai moderne tehnici și metode de instruire, armonizate cu cele mai bune practici în domeniul instruirii.

5.1. Mijloace de formare

Instruirea aferentă acestui Program de specializare se organizează și se desfășoară de către Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. „CTIF”. Acesta dispune de toate mijloacele necesare pentru învățare, printre care sunt: săli de curs, mijloace/echipamente IT, proiectoare multimedia, materiale de curs, conexiune la internet, etc.

5.2. Metode de formare

Programul de specializare prezintă un set de module și ordinea pentru fiecare modul, perioada minimă de instruire teoretică și competențele principale la care se referă fiecare modul.

Principiile de bază ale Programului de specializare sunt următoarele:

- 1) *auto-instruire*, în cazurile relevante și optime, repetare;
- 2) *interacțiune între formatori și participanți*, orientare către participanți;
- 3) *pregătire și temă pentru acasă* sau la birou, în cazurile relevante și optime;
- 4) *modulele teoretice*, prezentate cu *exemple practice* și / sau studii de caz; ateliere de lucru în care teoria este îmbinată cu exerciții practice.

În baza acestor principii, se disting următoarele metode de instruire, aplicate în clasă sau online:

- a) prezentarea/mini prelegerea/ prelegerea interactivă (cu exemple practice, cu sau fără teme pregătitoare);
- b) atelier de lucru (cu sesiuni creative, discuții);
- c) dezbateră;
- d) argumentarea și contra argumentarea;
- e) instruire practică (joc, joc de rol, simulare, exercițiu, evaluare etc.);
- f) brainstormingul/rezolvarea problemelor;
- g) studiu de caz.

5.3. Resurse de timp

Calendarul activităților

Nr.	Unități de curs (module)	Subiectele	Perioada de studii (zile lucrătoare)	Timp didactic (nr. de ore academice)
1.	Gestionarea activității de audit intern	Politici și proceduri interne Planificarea strategică și anuală a activității de audit intern Managementul resurselor Comunicarea rezultatelor auditului intern Raportarea activității de audit intern	1	8
2.	Asigurarea calității și îmbunătățirea activității de audit intern	Programul de asigurare și îmbunătățire a calității	1	4
3.	Tipurile de audit	Audit al conformității Auditul financiar Auditul performanței Auditul tehnologiilor informaționale Misiuni și alte activități de consiliere	7	26
4.	Auditul intern și fraudă	Riscuri de fraudă Frauda, mita și corupția	3	10
5.	Management și leadership	Concepte și tehnici de management. Performanța conducătorului subdiviziunii de audit intern Abilități de leadership Relații și comunicarea cu părțile interesate	3	12
6.	Specificul sectorului public. Riscuri în sectorul public	Riscuri în sectorul public	1	2
Total			16	62

5.4. Forme și modalități de evaluare

Evaluarea participanților se efectuează la finele instruirii prin test-grilă care conține 100 întrebări de tip deschis, cu variante de răspuns dintre care o singură variantă este cea corectă. Fiecărei întrebări i se atribuie 1 punct. Examenul de evaluare se consideră promovat în cazul acumulării de către participant a unui număr de cel puțin 80 de puncte din totalul de 100 de puncte stabilite pentru testul-grilă.

5.5. Echipa de formare

Echipa de formatori care asigură desfășurarea Programului de specializare întrunesc următoarele cerințe minime de calificare profesională:

- 1) Deținerea diplomei de studii superioare în domenii de formare profesională și, după caz, specializări conexe domeniului de audit intern;
- 2) Experiență profesională de minimum 2 ani în domeniul de formare profesională;

- 3) Cunoștințe aprofundate ale reglementărilor naționale și internaționale în materia de formare profesională;
- 4) După caz, certificare profesională în domeniul auditului intern.

5.6. Spații educaționale

Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. „CTIF” nu dispune de sală de studiu proprie. În cazul desfășurării cursurilor în formatul off_line beneficiarii au acces la sala de instruire a Universității de Studii Politice și Economice „C. Stere”, care este contractată în baza Contractului de locațiune. Sala de instruire dispune de spațiu pentru realizarea procesului de studii, cu suprafețe ce revin unui beneficiar nu mai puțin de 2,0 m2.

Spațiul de instruire este potrivit pentru desfășurarea activităților didactice în conformitate cu necesitățile curriculare ale programului de studiu și este dotat cu mese de lucru, scaune, calculatoare, proiector, tablă și acces la internet. Acesta asigură respectarea cerințelor privind asigurarea securității muncii și corespunde normelor igienico-sanitare, iar infrastructura inginerescă include instalații necesare de apeduct, canalizare, termoficare, colectare și evacuare a deșeurilor.

6. Planul de învățământ

Nr. ord	Unități de curs (module)	Numărul de ore					Forma de evaluare
		Total	Contact direct	Studiul individual	Contact direct		
					Teoretice	Practice/ Seminare	
1.	Gestionarea activității de audit intern	24	8	16	6	2	-
2.	Asigurarea calității și îmbunătățirea activității de audit intern	12	4	8	3	1	-
3.	Tipurile de audit	78	26	52	20	6	-
4.	Auditul intern și fraudă	30	10	20	7	3	-
5.	Management și leadership	36	12	24	9	3	-
6.	Specificul sectorului public. Riscuri în sectorul public	6	2	4	2	-	-
Total ore		186	62	124	47	15	Test final

Curriculum-urile urmează a fi elaborate pentru fiecare unitate de curs de către Centrul de instruire și dezvoltare profesională din cadrul I.P. CTIF în colaborare cu echipa de formatori care asigură desfășurarea Programului de specializare, și coordonate cu Ministerul Finanțelor.

7. Bibliografie

- 7.1. Constituția Republicii Moldova nr. 1/1994;
- 7.2. Codul Muncii al republicii Moldova nr. 154/2003;
- 7.3. Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002;

- 7.4. Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern;
- 7.5. Legea nr. 82/2017 integrității;
- 7.6. Legea nr. 229/2010 privind control financiar public intern;
- 7.7. Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public;
- 7.8. Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;
- 7.9. Legea nr. 122/2018 privind avertizorii de integritate;
- 7.10. Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- 7.11. Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- 7.12. Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate;
- 7.13. Legea nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- 7.14. Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
- 7.15. Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice;
- 7.16. Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public;
- 7.17. Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale;
- 7.18. Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice;
- 7.19. Hotărârea Guvernului nr. 595/2017 pentru aprobarea Structurii-tip a Regulamentului privind organizarea și funcționarea ministerului;
- 7.20. Hotărârea Guvernului nr. 557/2019 cu privire la aprobarea Codului etic al auditorului intern și a Cartei de audit intern;
- 7.21. Hotărârea Guvernului nr. 556/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public;
- 7.22. Hotărârea Guvernului nr. 617/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind evaluarea calității activității de audit intern în sectorul public;
- 7.23. Hotărârea Guvernului nr. 201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- 7.24. Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare, nr. 67/10 din 24.12.2015 cu privire la aprobarea Codului de guvernanță corporativă;
- 7.25. Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 14/1 din 19-03-2018 cu privire la modificarea și completarea Codului de guvernanță corporativă;
- 7.26. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 153/2018 cu privire la aprobarea Standardelor Naționale de Audit Intern;
- 7.27. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 161/2020 privind aprobarea Normelor de audit intern în sectorul public;
- 7.28. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 105/2013 privind aprobarea Normelor metodologice de audit intern în sectorul public;
- 7.29. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 189/2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public
- 7.30. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 4/2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind autoevaluarea, raportarea sistemului de control intern managerial și emiterea Declarației de răspundere managerială;
- 7.31. Alvin A. Arens, James K. Loebbecke, Randal J. Elder, Mark S. Beasley; trad. de Rodica Levitchi, Audit: O abordare integrată, Chișinău: Arc, 2003;

- 7.32. Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova, Ghid metodologic, Chișinău 2013;
- 7.33. Avram V., Managementul procesului de creare a valorii în contextul guvernării întreprinderii, Editura Economica, București 2003, pag. 180-184.
- 7.34. Boguș A., Beneficiile guvernantei corporative pentru sectorul public, Chișinău 2022, Economica, nr. 2, ASEM, ISSN 1810-9136;
- 7.35. Cadrul Internațional de Practică Profesională în audit intern.
- 7.36. Chersan, I., Fădur, C. Auditul intern, de la teorie la practică. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016;
- 7.37. Costachi Gh., Donos V., Aleșii poporului în sistemul funcționarilor publici ai statului, noiembrie, Revista Legea și Viața, 2018.
- 7.38. Dinu Manole, Delimitări conceptuale ale administrației publice locale. În: Administrarea Publică nr. 3 (99) pp.115-122. 2018. ISSN 1813-8489.
- 7.39. Dobrota, C., Guvernanță universitară, București 2011, ISBN 978-973-0-11684-7;
- 7.40. Feleagă N., Feleagă L., Dragomir V., Bigioi A., Guvernanța corporativă în economiile emergente: cazul României, Economie teoretică și aplicată , Volumul XVIII (2011), No. 9 (562), pp. 3-15.
- 7.41. Firescu V., Brânză D., Guvernanța Corporativă în firmele românești: caracteristici, dimensiuni, limite, În: Management Intercultural nr. 3/2013, pag. 130.
- 7.42. Ghid privind implementarea Standardelor Internaționale de Audit Intern ediția a II-a, București 2019.
- 7.43. Ghidul OECD privind Guvernanța Corporativă a Întreprinderilor de Stat, ediția 2015.
- 7.44. Ghisberto-Chițu, A., Studii de caz privind auditul public intern, București: Editura CECCAR, 2005.
- 7.45. Ghiță M., Auditul Intern, ediția a II-a, Editura Economica, 2009.
- 7.46. Ghiță M., Boghean F. Guvernanța corporativă și auditul intern, Iași: Editura Tipo Moldova, 2010.ș
- 7.47. Ghiță M., Mareș V. Auditul performanței finanțelor publice, București: Editura Ceccar, 2002.
- 7.48. Ghiță, M. Auditul intern. București: Editura Economică, 2009.
- 7.49. Ghiță, M. și Popescu, M., Auditul intern al instituțiilor publice, București: Editura CECCAR, 2006.
- 7.50. Iachimovschi A. Organizarea activității de audit. Editura „Tipogr. Reclama”, Chișinău 2011.
- 7.51. Iachimovschi, A. Organizarea activității de audit. Chișinău: ASEM, Editura „Tipogr. Reclama”, 2011.
- 7.52. Implementation Guides, International Professional Practices Framework (IPPF), Institutul Auditorilor Interni.
- 7.53. International framework: good governance in the public sector, IFAC and CIPFA, 2014, ISBN: 978-1-60815-181-3.
- 7.54. Ioan A., Administrație Publică, București, 2003.
- 7.55. Manualul de control intern managerial, Chișinău 2020.
- 7.56. Matei, Ani, Drumașu C., Corporate Governance and public sector entities, Procedia Economics and Finance 26, 2015. DOI: 10.1016/S2212-5671(15)00879-5.

- 7.57. Mihaila Sv., Ravdan Gr. Conceptul de guvernanță corporativă și evoluția acestuia la nivelul entităților din România, 2018.
- 7.58. Munteanu V., Zuca M., Zuca Ș., Auditul intern la întreprinderi și instituții publice, Wolters K., 2010.
- 7.59. OECD Principles of Corporate Governance, organisation for economic co-operation and development, 2004.
- 7.60. PEMPAL, Glossary of PFM.
- 7.61. Popescu M., Guvernanță corporativă și cultura eticii, CEO Idea Bank, București, 2019.
- 7.62. Quality Assessment Manual for the Internal Audit Activity (QA Manual), Institutul Auditorilor Interni.
- 7.63. Rău A., Indicatorii calității sistemului de guvernare corporativă, Revista „Theoretical and scientific journal”, 2012.
- 7.64. Reglementarea conceptuală a funcției publice în România și Republica Moldova, Seria „Științe politice”, USM, Studia Universitatis, nr. 4, 2008.
- 7.65. Renard J. Teoria și practica auditului intern, București: Editura Arta Grafica, 2005.
- 7.66. Rusu E., Madan S., Instituționalizarea instrumentelor de bună guvernanță pentru companiile de stat, Centrul Analitic Expert Grup, 2023.
- 7.67. Scepticism în practică AFC ANTI-FROUD COLLABORATTION, Septembrie 2020.
- 7.68. Tița-Nicolescu G., Guvernanța corporativă a întreprinderilor publice, Revista Universul.
- 7.69. Turnbull, Shann, A sustainable future for corporate governance theory and practice, Journal of Corporate Governance, Insurance, and Risk Management (JCGIRM) 2017, Volume 4, Series 2.
- 7.70. Wanda Wallace, The Economic Role of the Audit in Free and Regulated Regulated Markets, College of William & Mary.

Dezvoltarea profesională continuă

În contextul SNAI, auditorii interni trebuie să își perfecționeze cunoștințele, aptitudinile și alte competențe prin dezvoltare profesională continuă, care este principalul instrument ce susține dezvoltarea individuală pe termen lung, pe măsura evoluției lor profesionale.

Dezvoltarea profesională continuă este importantă deoarece permite auditorilor interni să rămână competenți în profesia lor după obținerea certificării. Acest proces este unul continuu pe durata carierei auditorului intern.

În calitate de organ responsabil de elaborarea și monitorizarea politicii în domeniul controlului financiar public intern, Ministerul Finanțelor coordonează și / sau organizează instruirea auditorilor interni din sectorul public.

Pentru menținerea Certificatului de calificare profesională, deținătorul acestuia este obligat să participe la diverse forme de dezvoltare profesională continuă în domeniul controlului financiar public intern, managementului finanțelor publice, administrării publice și/sau în domeniul specific activității entității publice în care desfășoară activitatea de audit intern, cu o durată de cel puțin 40 de ore academice anual, cu excepția perioadei de suspendare a activității.

Activitățile de dezvoltare profesională continuă pot fi interne, externe sau autoinstruire.

Activitățile de dezvoltare profesională continuă interne sau externe constau din activități interactive și participative precum participarea la cursuri de instruire, ateliere, seminare, grupuri de lucru, evenimente regionale de grup, cursuri online, prezentări, sau participări la conferințe. Aceste tipuri de activități sunt mai ușor de evaluat și verificat în mod independent, prin certificate de participare sau de calificare, rezultate la testări.

Confirmarea orelor de dezvoltare profesională continuă acumulate se face în mod individual de către fiecare deținător al certificatului de calificare profesională prin prezentarea către Comisia de certificare profesională a dovezilor de acumulare a orelor respective, nu mai târziu de 31 ianuarie, începând cu anul următor anului eliberării certificatului de calificare profesională. Comisia de certificare profesională stabilește dacă instruirile la care a participat auditorul intern sunt eligibile pentru ore de dezvoltare profesională continuă.

Activitățile de dezvoltare profesională continuă prin autoinstruire poartă un caracter recomandabil deoarece sunt mai puțin palpabile. De obicei, acestea includ studierea materialelor în domeniu, articole de știri, reviste profesionale, studii de caz, etc.

După tipul de dezvoltare profesională continuă, aceasta se divizează în: a) activități cu caracter de actualizare, pentru a oferi competențe profesionale și consolidare a cunoștințelor (evoluția sectorului public, modificări ale cadrului normativ și legislației internaționale, actualizarea metodologiei de audit intern, etc.); b) activități cu caracter de dezvoltare, pentru a oferi cunoștințe noi și a extinde aptitudinile și competențele (tehnologii noi, riscuri noi, tehnici asistate de calculator, etc.).